

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Andra kammaren.

Nr 38.

Torsdagen den 29 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet *von Sydow* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 165, med förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkolsfyndigheter;

nr 164, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m.;

nr 159, angående försäljning av den inom staden Marstrands hamnområde belägna Hedvigsholmen eller Kvarnholmen m. m.;

nr 160, angående regler för bestämmande av begynnelsearvodet för vissa ordinarie befattningsinnehavare vid statens järnvägar;

nr 166, angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal vid statens järnvägar;

nr 161, angående tilläggs pension åt före detta förste vaktmästaren i finansdepartementet J. F. Lindgren;

nr 162, angående pension åt maskinisten vid mynt- och justeringsverket P. O. Åkerblom;

nr 163, angående utsträckning av tiden för tullfri disposition av tullpliktiga utställningsföremål, som införts till Baltiska utställningen i Malmö år 1914;

nr 168, angående anslag till bestridande av vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset i Stockholm; och

nr 167, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 §, 49 § 2 mom. och 57 § i förordningen den 19 november 1914 om arvskatt och skatt för gåva.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

Andra kammarens protokoll 1917. Nr 38.

§ 3.

Herr *Olofsson* i Digernäs avgav en av honom *m. fl.* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, 135, angående minimipris å brödsäd m. m.

Ifrågavarande motion, som erhöll ordningsnumret 365, blev på begäran omedelbart remitterad till jordbruksutskottet.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till statsutskottet propositionerna:

nr 149, angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren;

nr 154, angående provisorisk lönereglering för viss personal vid lantförsvaret;

nr 155, angående särskilt hyresbidrag åt gifta underofficerare med vederlikar vid armén; och

nr 156, angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 143, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 5 §§ i lagen den 18 september 1903 angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs; och

nr 151, angående tilläggs pension åt kanslisekreteraren i sjöförvarsdepartementet R. A. Sundin;

till statsutskottet propositionen, nr 158, angående provisorisk lönereglering för viss personal vid marinen; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 152, angående ytterligare rörelsekapital vid statens verksamhet för anskaffande och tillhandahållande av livsförnödenheter m. m.; och

nr 153, angående anslag till hydrografiska undersökningar av Sveriges färskvatten.

§ 5.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord ligande motionerna; och remitterades därvid:

till statsutskottet motionen nr 360, av herr *Zetterstrand*;

till bevillningsutskottet motionen nr 361, av herr *Vennerström m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 362, av herr *Runefors*;

till bevillningsutskottet motionen nr 363, av herr *E. A. Nilson* i Örebro; och

till särskilda utskottet motionen nr 364, av herr *von Sneidern*.

§ 6.

Konstitutionsutskottets utlåtande nr 7 samt andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden nr 11 och 12, som nu föredrogos, blevo ånyo bordlagda.

§ 7.

Till avgörande förelåg nu bevillningsutskottets betänkande, nr 15, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock i ämnet väckta motioner.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.

Genom proposition, nr 92, av den 9 mars 1917, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande:

Förslag

till

förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt må här i riket mantalsskriven svensk medborgare, som icke taxeras till inkomst och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid årets början icke fyllt 15 år, av taxeringsmyndighet, efter prövning av behovet i varje fall, medgivnas särskilda avdrag, enligt vad här nedan sägs.

2 §.

Vid bevillningstaxeringen må den i skattskyldigs mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattningsbara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad i enlighet med 10 § i de vid nämnda förordning fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen», ej uppgår till 1,200 kronor, med högst 20 procent för varje barn, om årsinkomsten uppgår till 1,200 kronor men ej till 1,800 kronor, med högst 15 procent för varje barn samt, om samma inkomst uppgår till 1,800 kronor men ej till 2,400 kronor, med högst 10 procent för varje barn, dock ej i något fall med mera än 80 procent.

3 §.

Den nedsättning i det taxerade beloppet, som enligt 19 § 2 mom. förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt tillkommer skatt-

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.

(Forts.)

skyldig, må ökas till högst 300 kronor för varje barn till och med tre samt till högst 500 kronor för varje barn därutöver, dock för barn, som självt åtnjuter inkomst, allenast om och i den mån barnets inkomst understiger beloppet av den för barnet ifrågakommande nedsättning.

Särskilt avdrag, varom nu är sagt, må i fall, som jämväl är hänförligt till 2 §, icke medgivnas, med mindre samtidigt tillämpas där omfördäld nedsättning.

4 §.

Är fråga om äkta makar, skall i tillämpliga delar gälla vad beträffande makars taxering stadgas i bevillningsförordningen och förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

5 §.

Över prövningsnämnds beslut i fråga om tillämpningen av denna förordning må klagan icke föras.

6 §.

Har avdrag enligt denna förordning medgivits, åligger det taxeringsnämnden att införa uppgift därom i inkomstlängdens kolumn för anteckningar med angivande jämväl av avdragens särskilda belopp, och skall, då fråga är om avdrag enligt 2 §, i kolumnen för antagen beskattningsbar inkomst upptagas det efter sådant avdrag återstående belopp.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Till utskottet hade jämväl överlämnats och i sammanhang med förenämnda proposition behandlats

dels tre före den ordinarie motionstidens utgång inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

nr 8, av herr *Olsson* i Ramsta, med förslag till förordning om särskilt avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst av kapital eller arbete;

nr 225, av herrar *Nilsson* i Kristianstad och *Bärg* i Katrineholm, om särskilt avdrag vid 1917 års bevillningstaxering; och

nr 227, av herr *Strid*, med förslag till förordning om provisorisk skattelindring;

dels ock två i anledning av ovanberörda proposition likaledes inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

nr 340, av herr *Lindqvist* i Kosta, som hemställt att riksdagen ville göra den förändring i Kungl. Maj:ts förslag, att avdragsrätten gjordes obligatorisk; och

nr 346, av herr *Bogren*, som föreslagit att riksdagen ville antaga

Kungl. Maj:ts förevarande proposition med den ändring, att § 1 i den föreslagna författningen erhöle följande lydelse:

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

§ 1.

Vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt må här i riket mantalsskriven svensk medborgare, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid årets början icke fyllt 15 år, av taxeringsmyndighet medgivas särskilda avdrag, enligt vad här nedan sägs.

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt;

2) att de i betänkandet behandlade motionerna:

- a) av herr Olsson i Ramsta,
- b) av herrar Nilsson i Kristianstad och Bärg i Katrineholm,
- c) av herr Strid,
- d) av herr Lindqvist i Kosta, samt
- e) av herr Bogren,

mätte anses besvarade genom vad utskottet under 1) hemställt; samt

3) att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att ett av utskottet gjort uttalande rörande taxeringsmyndigheternas tillämpning av förevarande förordning måtte genom Kungl. Maj:ts försorg, i den mån och på det sätt, som funnes lämpligt, skyndsammast bringas till vederbörandes kännedom.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Månsson* och *Nilsson* i Kristianstad, som föreslagit att riksdagen ville besluta, att 1, 2 och 3 §§ i Kungl. Maj:ts förslag skulle få denna lydelse:

1 §.

Vid 1917 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt må här i riket mantalsskriven svensk medborgare, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid årets början icke fyllt 15 år, av taxeringsmyndighet, efter prövning av behovet i varje fall, medgivas särskilda avdrag, enligt vad här nedan sägs.

Oberoende av prövning, varom nyss är sagt, skola sådana avdrag medgivas skattskyldig, vars taxerade belopp ej uppgår till 1,200 kronor.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

2 §.

Vid bevillningstaxeringen må, där särskilt avdrag tillämpas, den i skattskyldigs mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattningsbara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad i enlighet med 10 § i de vid nämnda förordning fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen», ej uppgår till 1,200 kronor, med högst 20 procent för varje barn, om årsinkomsten uppgår till 1,200 kronor men ej till 1,800 kronor med högst 15 procent för varje barn samt, om samma inkomst uppgår till 1,800 kronor men ej till 2,400 kronor, med högst 10 procent för varje barn, dock ej i något fall med mera än 80 procent.

3 §.

Den nedsättning i det taxerade beloppet, som enligt 19 § 2 mom. förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt tillkommer skattskyldig, må, där särskilt avdrag tillämpas, ökas till högst 300 kronor för varje barn till och med tre samt till högst 500 kronor för varje barn därutöver, dock för barn, som självt åtnjuter inkomst, allenast om och i den mån barnets inkomst understiger beloppet av den för barnet ifrågakommande nedsättning.

Särskilt avdrag, varom nu är sagt, må i fall, som jämväl är hänförligt till 2 §, icke medgivas, med mindre samtidigt tillämpas där omförmäld nedsättning.

Sedan utskottets hemställen föredragits, lämnade herr talman en på begäran ordet till

Herr Nilsson i Kristianstad, som yttrade: Herr talman! Såsom av betänkan det framgår, har undertecknad jämte herr Fabian Månsson avgivit en reservation, och jag skall här i all korthet söka motivera detta vårt yrkande.

Den provisoriska skattelindring, som redan föregående riksdag beslutade på framställning av en enskild motionär, hade till speciellt syfte att på grund av de oerhört stegrade levnadskostnaderna göra det möjligare för särskilt löntagare och arbetare att betala komunal skatten, som kändes ganska hård och tryckande. Vid nämnda riksdag fastställdes emellertid som villkor för en sådan skattelindring, att vederbörande skattskyldig hade tre oförsörjda barn, och därtill kom, att skattelindringen, i likhet med vad i år ifrågasattes, skulle vara fakultativ, d. v. s. utgå i händelse av behov och efter prövning i varje särskilt fall. Den kungl. proposition, som nu föreligger, har ju gått i vissa avseenden längre än vad fjolårets riksdag beslöt, i det att den har utsträckt rätten till erhållande av skatteavdrag till inkomsttagare, upp till 3,000 kronors årsinkomst. Vidare ha villkoren lindrats i så måtto, att skattelättnad kan erhållas, när vederbörande har endast ett barn under 15 år att försörja. Dessa ändringar innebära naturligtvis ett framsteg jämfört med vad föregående år bestämdes.

Den, som följt med förhållandena under fjolåret, har funnit, att det i två avseenden rätt allt annat än belåtenhet med denna frågas lösning. För det första inträffade det ju som en följd av skattelindringen, att ett avsevärt antal personer förlorade sin kommunala rösträtt. Var och en förstår, hur svårt det skulle kännas för dessa medborgare, som på grund av stor barnskara, fattigdom och försörjningssvårigheter erhållit skattelindring, att de härför skulle belönas med förlust av en del av sin kommunala rösträtt. Till detta förhållande, som framkallade allmänt missnöje, och vilket vi hoppas, att riksdagen i annan ordning skall råda bot för, kom den omständigheten, att taxeringsnämnderna kunde efter sitt fria skön avgöra, huruvida vederbörande skulle komma i åtnjutande av skattelindring eller icke. Sålunda inträffade det, att taxeringsnämnden i en kommun befriade en del skattskyldiga från deras skatteplikt i enlighet med ifrågavarande författning, medan taxeringsnämnden i en socken intill beslöt att icke tillämpa lagen.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

Missbelåtenheten med en sådan tillämpning av förordningen blev som sagt ganska allmän ute i landet, och fördenskull se vi också i den kungl. propositionen i år, att kammarrätten tagit hänsyn härtill och påyrkat, att skattelindringen skulle göras obligatorisk, så att samtliga, som vore berättigade till skattelindring, också oberoende av taxeringsnämndens prövning skulle komma i åtnjutande därav. Varken Kungl. Maj:t eller bevillningsutskottet har velat följa kammarrätten i detta avseende, och naturligtvis kan det anföras en hel del skäl emot fastställandet av obligatorisk skattelindring, åtminstone då det gäller inkomster, som stå så högt upp på skalan som 2,400 kronor eller, efter inkomst- och förmögenhetsförordningen, 3,000 kronor. Givetvis kunna i en del små landskommuner de ekonomiska förhållandena med tillämpning av en dylik skattelindring bli så omkastade, att dessa kommuner ha svårt att klara sina affärer. För min del har jag därför vid behandlingen av denna fråga inom bevillningsutskottet heller icke ansett mig böra påyrka en så långt gående lindring, som kammarrätten i principellt avseende ifrågasatt, men däremot har jag i likhet med herr Månsson hållit före, att man beträffande vissa slag av skattskyldige, nämligen de mindre inkomstagarna, borde göra skattelindringen obligatorisk. Var och en känner ju till, att under nuvarande förhållanden en inkomst av 1,200 kronor måste anses så ringa, att den, särskilt om man har barn att försörja, icke lämnar något över för betalning av skatt. En person, med 20 à 22 kronor i veckolön, bosatt i en kommun med exempelvis 7 kronor per bevillningskrona i kommunalskatt, har att av sin lilla inkomst avstå 2 veckors lön för att erlægga kommunalskatten. För arbetare, som äro bosatta i landskommuner eller mindre stadskommuner och som icke på grund av sin arbetsanställning komma i åtnjutande av något nämnvärt dyrtidstillägg och sålunda få räkna med samma inkomst, som de hade före krisen, är det uppenbart, att skattebördan, även om den icke är relativt stor, skall kännas oerhört tryckande. Jag har därför ansett, att i detta avseende skattelindringen skulle kunna tillämpas ob-

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.

(Forts.)

ligatoriskt, och jag är fullt övertygad om, att några omvälvningar i kommunernas ekonomi därav icke skulle behöva uppstå. Det kan invändas, såsom väl i debatten kommer att göras, att denna skattelindring kanske även kommer sådana till godo, som icke särskilt äro i behov därav. Det är möjligt, att det på vissa håll i riket finnes exempelvis ägare av fastigheter, taxerade till bortåt 10,000 kronor, som kunna komma i åtnjutande av skattelindring, utan att de egentligen äro i behov därav, men för en hel del av dessa torde med hänsyn till de nuvarande förhållandena en sådan skattelättnad verkligen vara erforderlig. Jag vill emellertid bestämt betona, att vad vi i första hand äsyftat är att bereda löntagare och arbetare med små inkomster en så stor skattelindring som möjligt.

Med det sagda har jag för min del i all korthet sökt motivera, varför vi gått en medelväg. Varför vi å ena sidan för de högre inkomsttagarna och de högre beskattningarna stannat vid fakultatitiv tillämpning, har varit uteslutande därför, att vi rygga tillbaka för de ekonomiska konsekvenser, som möjligen skulle följa för en och annan landskommun. Men när vi sedan stannat vid obligatoriskt avdrag inom här föreslagna gränser med högst 20 % för dem, som ha fyra barn och däröver att försörja, så beror det därpå, att vi anse, att någon omvälvning i ekonomiskt avseende icke skall härigenom behöva inträda. Att penningvärdets fall skall skapa svårigheter för dessa löntagare att få den lilla inkomsten att räcka till, till och med för ett nödortfigt uppehälle, är så bestyrkt och ligger så i öppen dag, att det över huvud icke kan vara delade meningar härom.

På dessa grunder har jag gått denna medelväg och velat gå med på obligatorisk skattelindring, när det gäller de mindre inkomsttagarna. Naturligtvis kan det angivas gränfall; det kan anföras fall, då en person med 1190 kronor skulle erhålla obligatorisk skattelindring, medan en annan med 1,210 kronor icke skulle få sådan. Men det är i varje händelse gränfall, som kunna med hänsyn till författningen justeras. Ty även om icke den, som har 1,210 kronor och ett barn att försörja, får obligatorisk skattelindring, så ligger det dock inom författningens ram för taxeringsnämnden att kunna justera en sådan uppenbar orättfärdighet och medge även en person som har 1,200 kronor en skattelindring, som är obligatorisk för den, som har under 1,200. Dessa gränfall böra därför enligt mitt förmenande icke avskräcka kammaren från att bifalla den medelväg, som vi i reservationen påyrka.

Med anledning av det här sagda tillåter jag mig, herr talman, att hemställa om bifall till vad vi i reservationen anför i vad det gäller 1 § i den omtalade förordningen. I 2 och 3 §§ ha vi för säkerhets skull, för att författningen skall bli så mycket tydligare, tillagt en parentes, som var och en som läst betänkan det eller reservationen finner. Det heter nämligen: »Vid bevillningstaxeringen må, där särskilt avdrag tillämpas» o. s. v. Denna parentes »där särskilt avdrag tillämpas» har tillkommit i syfte att göra författningens bestämmelser tydligare. Likaledes har i 3 § även tillkom-

mit ett sådant förtydligande, i det vi föreslagit följande lydelse: »— — — skattskyldig, må, *där särskilt avdrag tillämpas*» o. s. v. Vid närmare undersökning av dessa tillägg ha vi emellertid funnit, att författningen som sådan utan någon ändring av dessa paragrafer är tillräckligt tydlig, så att det räcker med det i första paragrafen införda stycket.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

Med anledning av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig att yrka bifall till reservationen med den ändring i den föreslagna författningen, att i §§ 2 och 3 de där tillsatta parenteserna »där särskilt avdrag tillämpas» utgå.

Vidare anförde

Herr K ä l l m a n: Herr talman! Att frågan om de särskilda avdragen vid 1917 års taxering ha tillvunnit sig intresse, visar sig bäst därav, att vi nu behandla dels en kungl. proposition i ärendet och dels icke mindre än fem stycken motioner. Jag skall be att få säga några ord till förmån för utskottets förslag, som sammanfaller med den kungl. propositionen.

Vi voro överens om i bevillningsutskottet, att ett särskilt avdrag för familjeförsörjare med barn är lika nödvändig 1917, som det var 1916. Det är endast ifråga om sättet, varpå detta avdrag skall äga rum, som meningarna äro delade. De flesta av motionärerna inskränka sig till att påyrka avdrag beträffande kommunalutskylderna. Propositionen utvidgar rätten till avdrag att gälla även inkomst- och förmögenhetsskatten. Om detta sistnämnda är man enig på alla håll inom utskottet, och ingen har haft något att invända häremot, och detta naturligtvis därför, att man ansett, att i allmänhet staten har lika lätt att bära de avdrag, som det här är fråga om, som kommunerna ha det. När man nu från utskottsmajoritetens sida icke kunnat gå med på obligatoriskt avdrag, så beror det på en hel del skäl, av vilka jag skall tillåta mig att anföra endast en obetydlighet. Men dessa skäl äro emellertid så kraftiga, att de blivit avgörande för mig och de flesta andra i utskottet.

Jag vill då erinra om att 1906 framlades en kungl. proposition med förslag om viss förhöjning av det bevillningsfria avdraget. Vi veta alla vilka bestämmelser som nu i det avseendet gälla. Ifrågavarande proposition ville utvidga avdraget till att gälla på följande sätt: för inkomster mellan 600 och 900 kronor skulle det medgivas ett bevillningsfritt avdrag av 600 kronor; för inkomster mellan 900 och 1,200 kronor skulle avdraget utgöra 500 kronor, mellan 1,200 och 1,500 kronor bleve avdraget 400 kronor, mellan 1,500 och 1,800 kronor skulle avdragas 300 kronor, mellan 1,800 och 2,000 kronor bleve avdraget 200 kronor och mellan 2,000 och 2,100 kronor skulle avdragas 100 kronor. Vidare föreslogos vissa dyrortsavdrag, enligt vilka man hade rätt till avdrag av 100 kronor för sig själv och 50 resp. 40 kronor i angivna fall för de oförsörjda barnen. Bevillningsutskottet avstyrkte emellertid propositionen,

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.

(Forts.)

och det skedde efter det en mycket grundlig utredning företagits i utskottet. Man kom nämligen underfund med att, om den då ifrågavarande propositionen bifallits, så skulle skatteökningen blivit så väsentlig i en hel mängd kommuner, att man ansåg sig av detta skäl icke kunna gå med på propositionen. Jag skall be att få anföra några exempel på vilken ökning i kommunalskatten, som skulle ha förekommit, därest propositionen hade bifallits. I Söderfors socken, Uppsala län, skulle kommunalskatten ha ökats med 38 %, i Torshälla landskommun med 23,1 %, i Södra Möckleby på Öland med 29,4 %, i Norra Åsum, Kristianstads län, med 30,6 %, i Södra Vram, Malmöhus län, med 35,4 %, i Nödinge, Älvsborgs län, med 38 %, i Råmen, Värmlands län, med 28 %, i Norrala, Gävleborgs län, med 36,8 % och i Mollösund, Göteborgs och Bohus län, med 85 %; Söderhamns stad skulle ha fått en ökning i kommunalskatten av 17,5 %. Vi se sålunda, att här förekommer en mycket stor förskjutning i skattebördan, och det är naturligt, att man fäst avseende därvid vid det bevillningsfria avdragets höjande.

Nu är det uppenbart, att dessa särskilda barnavdrag icke äro fullt jämförliga med en generell höjning av det bevillningsfria avdraget, men efter propositionens förslag bli de bra nära jämförbara. Det förslag, enligt vilket medgives skattelindring åt alla familjeförsörjare under givna inkomstförhållanden, vilka hava ett barn, etc. hela vägen utefter, torde uppenbarligen icke skilja sig så synnerligen mycket från vad i propositionen år 1906 föreslogs. Vi skola komma ihåg, att avdragsrätten enligt nu föreliggande proposition sträcker sig ända upp till 2,399 kronors inkomst.

I en av motionerna har det påyrkats, att avdraget skulle göras på själva skatten. Detta förslag är framställt med hänsyn därtill, att det kommunala röstvärdet icke skulle minskas, som man vet eljes skulle bli förhållandet. Det är emellertid icke möjligt att gå den vägen. Ett sådant ärende skulle i varje fall icke falla under bevillningsutskottets handläggning. Ett avdrag å skattebeloppet skulle tillhöra den kommunala förvaltande myndigheten att verkställa, icke taxeringsmyndigheten. Ärendet hade sålunda icke tillhört bevillningsutskottet. Jag är för min del av samma uppfattning som den föregående talaren, att det icke kan anses vara i överensstämmelse med rättvisa och billighet, att man minskar det kommunala röstvärdet för en familjeförsörjare med ett eller flera barn utav den anledningen, att han får någon lindring i sin skatt. Hans möjligheter att utöva sin medborgarrätt ha ingalunda inskränkts därför att han fått dyrtidsavdrag å skattebeloppet. Jag har för övrigt väckt en motion i det avseendet, som hänvisats till konstitutionsutskottet. Den är ännu icke där behandlad, sålunda ej heller i kammaren, men det är att hoppas, att, när den och andra liknande motioner återkomma, såväl andra kammaren som första kammaren skola taga hänsyn till dessa förhållanden och sålunda se till, att icke en familjeförsörjare mister en del av sitt kommunala röstvärde, därför att han är i behov av lindring i skatten under en så svår tid som den närvarande.

De som hava påyrkat obligatoriskt avdrag under givna förhållanden påstå, att taxeringsmyndigheterna icke tillämpa förordningen, då de hava att bestämma, huruvida avdrag skall ske eller ej. Jag vill då framhålla, att utskottet har räknat med en viss motvillighet i detta avseende, och därför i punkt 3) föreslagit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte fästa taxeringsmyndigheternas uppmärksamhet på att verkligen tillämpa förordningen. Jag anser, att man på det sättet skall kunna avvärja den invändning, som sålunda göres.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

Jag skall därefter be att få anföra ett enda exempel, som visar, att om vi gå den väg, som reservanterna, herrar Månsson och Nilsson i Kristianstad, anvisat, så är det visst icke säkert, att man därmed minskar skattetungan för dem, som verkligen äro i behov av en lindring, utan det kan tvärtom bli så, att under det de icke behövande måste tillerkännas skattelindring, de verkligt behövande samtidigt bli utan. Jag skall taga ett exempel ur livet, ett exempel, som visst icke är enastående utan som förekommer överallt i varenda socken i detta land. Detta exempel, som jag här framhåller, känner jag till. Jag vet socknen det gäller och känner personernas namn. De skulle själva bli mycket förvånade, om ett bifall till reservationen skulle föranleda, att den ene, som icke behövde det, finge avdrag, under det den andre, som därav vore i verkligt behov, icke finge avdrag. Jag tror att kammaren genom detta exempel skall bli på det klara med, att i många, många fall det skulle verka oväntat orättvist med ett bifall till reservationen, och att alltså rättvisa icke skipas genom att gå på obligatoriskt avdrag. Reservanterna yrka, att *oberoende av prövning*, sådana avdrag skola medgivas skattskyldig, vars taxerade belopp ej uppgår till 1,200 kronor.

Det finnes i en socken i Uppland två grannar. Den ene, som har hustru och fem barn, arbetar hos ett bolag, där han förvärfvar en inkomst av 1,450 kronor. Han äger en bostadsfastighet, taxerad till 2,000 kronor; därav måste han följaktligen påföras bevillning för 100 kronor. Hans sammanlagda inkomst blir sålunda 1,550 kronor. Han får på detta ett enligt bevillningsförordningens 12 § bevillningsfritt avdrag på 300 kronor. Då återstår sålunda beskattningsbar inkomst: 1.250 kronor. Kommunalskatten i socknen utgår med 11 kronor per bevillningskrona. Mannens kommunalskatt blir då 137 kronor 50 öre. Han är inkomst- och förmögenhetstaxerad för 800 kronor. Det betyder för honom en skatt på 4 kronor 80 öre. Så tillkommer landstingsskatt, vägs katt och bidrag till prästerskaps avlöning. Jag kan icke säga hur mycket på öret det kan bli, men jag vet att den sammanlagda kommunal- och kronoskatt, som han har att utgöra, är cirka 150 kronor. Denne man skulle, därest reservationen bifölles, icke få något särskilt bevillningsfritt avdrag för sina fem barn, såvida icke taxeringsnämnden medger sådant. Jag kan tala om, att jag känner den taxeringsnämnden så väl, att jag vet, att denne man *icke* kommer att få bevillningsfritt avdrag. Men han har en granne som äger en jordbruksfastighet, taxeringsvärderad

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.

(Forts.)

till 9,000 kronor. Han utgör bevillning efter 540 kronor för denna jordbruksfastighet. Dessutom har han en inkomst av arbete, körslor o. d., på 600 kronor. Hans sammanlagda inkomst blir således 1,140 kronor. På de 600 kronor, som han sålunda förvärvat vid sidan av sin verksamhet som jordbruksfastighetsägare, får han bevillningsfritt avdrag på 450 kronor. Det är han berättigad till, då hans sammanlagda inkomst ej uppgår till 1,200 kronor. Av den inkomsten återstå 150 kronor beskattningsbara. Då han har fyra barn, skulle han, därest reservationen bifölles, för dessa få 120 kronor i *särskilt* avdrag vid 1917 års taxering. Det återstår då för honom de 540 kronorna, beräknad inkomst av jordbruksfastigheten, jämte 30 kronor, som icke avdrages på den övriga inkomsten, summa 570 kronor, som för honom betyder en kommunalskatt på 62 kronor 70 öre. Denne har sålunda fått, som vi märka, särskilt avdrag på kommunalskatten, men därtill har han rätt till obligatoriskt avdrag på inkomst- och förmögenhetsskatten med först 900 kronor för de tre barnen och därefter 500 kronor för det fjärde barnet. Han får sålunda en skattelindring på icke mindre än 1,400 kronor å till inkomst- och förmögenhetsskatt deklarerad inkomst. Nu kanske herrarna knappast tro mig, om jag meddelar, att han har betydligt större realinkomst än vad bevillningstaxeringen utvisar. *Den verkliga inkomsten av jordbruket deklarerar han till 1,700 kronor.* Därtill komma de 600 kronor, som han förtjänar vid sidan av jordbruket. Hans sammanlagda verkliga inkomst är alltså 2,300 kronor. Men för denne man med denna relativt stora inkomst kommer *kommunalskatten* endast att utgöra 62 kronor 70 öre och skatt jämlikt inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen 5 kronor 40 öre. Hela hans skatt, om jag tillägger landstingsskatt, vägskatt och bidrag till prästerskapets avlöning, blir endast cirka 75 kronor. Taxeringsnämnden är skyldig medgiva avdrag åt denne skattskyldige därest reservationen bifalles. Detta exempel utvisar sålunda, att en inkomsttagare med 6 personers familj och 1,550 kronors inkomst kan få betala *en skatt av 150 kronor*, under det att hans granne, som endast har 5 personers familj och en inkomst av 2,300 kronor, får betala *en skatt av endast 75 kronor*.

Herrarna förstå, att man icke skapar någon rättvisa genom att bifalla reservationen. Därigenom skapa vi i stället på ofantligt många håll en mycket stor orättvisa, en orättvisa som jag är övertygad om att taxeringsnämnderna själva i många fall skulle komma att beklaga, därför att de skulle vara tvingade att lämna särskilt avdrag i vissa fall. där det icke behövdes, under det att de i andra fall, där verkligt behov föreläge, icke skulle anse sig kunna göra det av hänsyn till kommunens ekonomi.

Nu skall kammaren också tänka på att med den krigstidshjälp, som utgick under förra året, en massa löntagare här och var i bygderna kommo upp till en sammanlagd inkomst överstigande 1,200 kronor. Det blir följaktligen icke så säkert att just dessa som bäst behöva det komma i åtnjutande av rätt till avdrag, utan därvidlag blir det alltid beroende på taxeringsnämndens välvilja. Jag

skulle till det anförda exemplet ha kunnat tillägga, att det knappast är riktigt att säga, att den ene får betala 150 kronor i skatt och den andre 75 kronor, ty den, som skulle betala 150 kronor i skatt efter fjolårets förhållanden, kommer uppenbarligen att få högre skatt genom den *förskjutning* i skattebördan, som kommer att äga rum på grund av medgivna avdrag.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre. Jag har velat genom det anförda exemplet bevisa, att man ömmar icke mera för de verkligt behövande genom att gå på reservanternas linje. Man åstadkommer tvärtom, att dessa verkligt behövande kanske i många fall icke alls få något särskilt avdrag.

Särskilt på grund av dessa förhållanden, måste jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindqvist i Kosta: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke försöka mig på att ingå i någon debatt med den erkände kommunalmanen herr Källman. Men jag bara ber att få säga, att jag vill tro, att när vi få protokollet med vad han här sagt, det skall visa sig, att en hel del av hans exempel icke är fullt riktigt.

Nu säger herr Källman, att reservanternas förslag här icke kommer att medföra någon full rättvisa. Ja, jag vill villigt erkänna, att vare sig reservanternas eller utskottets förslag bifalles eller om det hade blivit enligt mitt förslag, det skulle bli full rättvisa ty full rättvisa är mycket svår att åstadkomma, och särskilt när det gäller att skapa den genom provisorisk skattelindring.

När detta ärende under fjolåret förelåg i riksdagen, tog jag mig friheten ägna någon liten kritik åt det förslag, som då förelåg, och jag uttalade också vid det tillfället önskvärdheten av att den sittande kommunalskattekommittén måtte så fort som möjligt framlägga sitt betänkande, så att det skulle bli möjligt för oss att komma ifrån detta provisorium och få en annan kommunalskatteförordning än den vi nu ha. Men ännu dröjer kommunalskattekommittén med sitt förslag, och man vet icke något om när det kan komma fram. Nu säger man ju, att på grund av kristiden kommunalskattekommittén varit upptagen med en hel del andra åtgärder, vilka varit nödvändigare än denna förändring av kommunalskattelagstiftningen. Jag ber därtill att få säga, att hur viktigt det än är med en hel del uppdrag, som dessa kommunalskattekommitterade haft och ha, så få vi dock icke glömma nödvändigheten av att vi få en ny skatteförordning, vilken lindrar skatterna för de mindre inkomstagarna. Vi få väl komma ihåg, att det bevillningsfria avdrag, som nu föreligger, är av så gammalt datum, att tiden borde vara inne att se till, att något ändras i detta avseende. Det var ju riksdagen 1859—60, som fastslog ett skattefritt existensminimum av 400 kronor, och därefter höjdes detta 1883 till 500 kronor. Sedan ha vi stått så att säga på samma ställe med undantag endast av de rundligare avdrag, som sedan kommit till. Det torde vara på tiden, om vi skola kunna fasthålla vid vad som uttalades av 1859—60 års riksdag, när man sade, att man ansåg, att det belopp

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

som oundgängligen behövdes, för fyllande av de nödvändiga levnadsbehoven, måste hållas fritt från skatt, det torde vara på tiden, säger jag, att, om vi skola kunna fasthålla vid detta, vi iå en skatteförordning till det bättre fortast möjligt.

När jag föreslagit, att den provisoriska skattelindring, som av Kungl. Maj:t föreslagits, skulle bli obligatorisk, så har jag såsom stöd för detta mitt yrkande erinrat om vad kammarrätten för sin ståndpunkt anför, när den säger: »Att inom en så vid ram, som den förordningen lämnat öppen för det subjektiva omdömet, gradera det olika behovet i olika fall måste stöta på de största svårigheter. Än mindre lärer det kunna förväntas, att olika nämnder skola följa enhetliga principer vid tillämpningen. Nästan med nödvändighet måste praxis å olika orter förete stötande avvikelser. Dylika oegentligheter, likasom givetvis mycket obehag och besvär för nämnderna själva torde kunna undvikas, om rätten till avdrag göres under stadgade förutsättningar ovillkorlig, på sätt också fallet är ifråga om de vanliga bevillningsfria avdragen.» Mot detta argument, som jag tagit upp från kammarrättens uttalande, anför nu bevillningsutskottets majoritet, att »en obligatorisk och följaktligen mera generell tillämpning av nedsättningen i bevillningstaxeringen skulle i många fall åstadkomma en obillig förskjutning i den kommunala skattebördan och på vissa håll kunna genom allt för stark reduktion av bevillningskronorna äventyra kommunens ekonomi». Jag tror, att bevillningsutskottets flertal ser denna sak väl mörkt, mörkare än vad man egentligen borde göra. Så såg man också denna sak 1906, då Kungl. Maj:ts proposition förelåg om höjning av det bevillningsfria avdraget. Herr Källman var inne på detta, och med exempel, hämtade från den utredning, som då förelåg, ville han göra gällande, att de skulle varit aldeles avskräckande. Jag skall be även jag att från den utredning, som då förelåg, få visa några siffror, som jag finner visst icke avskräckande. Jag skall ta några kommuner från Kronobergs län, endast ett par tre stycken. Enligt den nämnda utredningen skulle i Hofmanstorp antalet fyrkar ha sjunkit från 38,465 till 35,825 och utdebiteringen stigit med 7,4 % per fyrk. I Lenhofda skulle antalet fyrkar ha sjunkit från 21,726 till 19,993, och utdebiteringen skulle ha stigit med 8,7 % per fyrk. I Virestad, en ren bondsocken så att säga, skulle fyrkantalet ha sjunkit från 17,634 till 17,158 och utdebiteringen ha stigit med 2,8 % per fyrk. I Växjö slutligen skulle antalet fyrkar hava sjunkit från 29,341 till 28,409 och utdebiteringen hava stigit med 3,3 % per fyrk. Det förefaller mig sålunda, att dessa siffror visst icke äro så avskräckande. Jag tror icke heller, att om man även nu hade gått till en utredning och sett efter, vilken verkan det skulle ha blivit av en obligatorisk skattelindring, svårigheterna med en dylik åtgärd skulle visat sig aldeles oöverkomliga. Att det kommer att medföra en omkastning av den kommunala skattebördan, är aldeles tydligt, men det är ju detta man vill vinna. Man vill ju från de svagare lyfta av en del skatter och lägga dem på de mer bärkraftigas axlar.

Ifråga om rättvisan eller orättvisan i det ena eller det andra fallet ber jag att få betona, att taxeringsnämnderna under det år, som den provisoriska skattelindringen tillämpats, ha tillämpat den ofantligt olika. Nu föreslår ju bevillningsutskottet i år, att det skulle bli något bättre, och hemställer i det syftet, att en skrivelse skulle utgå till vederbörande med uppmaning att se till, att förordningen efterleves mera än hittills. Jag vill icke förneka, att en sådan skrivelse kan åstadkomma någon nytta, och säkerligen skulle den komma att verka mera än en cirkulärskrivelse i motsatt riktning. Dock torde den icke verka tillräckligt, för att skattelindring skall äga rum överallt där det behövs. Jag skall taga endast ett exempel för att visa, hur man gått tillväga på olika sätt. Jag såg för någon dag sedan ett inlägg i en tidning, där en brevskrivare omnämnde, att en statens lägre tjänsteman, som på grund av sjukdom i två år varit oförmögen att sköta sin tjänst och allt fortfarande var sjuk, begärt att taxeringsnämnden skulle höja det bevillningsfria avdraget med 200 kronor, men fått avslag. Han anförde som skäl för sin begäran, att han var familjeförsörjare och hade fem barn, därav tre skolpliktiga. Han hade 100 kronor att betala i livförsäkringspremier, han måste själv ligga på badort för att sköta sin hälsa, och han hade en inkomst av 106 kronor i månaden. Det är, tror jag, icke ett enstaka fall, där en taxeringsnämnd gått tillväga på detta sätt. Och en person med en sådan inkomst som 106 kronor i månaden skulle ju icke få obligatoriskt avdrag, även enligt den reservation, som avgivits av herrar Månsson och Nilsson. Men det skulle ju, såsom herr Nilsson sade, därigenom ändå öppnas möjlighet för de allra minsta inkomsttagarna att få någon lindring.

Såsom frågan nu ligger, torde det icke vara möjligt att vinna mer än högst vad reservanterna här föreslagit. Första kammaren har ju redan bifallit vad bevillningsutskottets flertal föreslagit, men denna fråga torde vara av den art, att om andra kammaren skulle bifalla reservationen, frågan går till gemensam votering. Såsom frågan nu ligger och under bestämt uttalande av det stora behov av skattelindring, som förefinnes hos lönarbetarklassen, samt med en bestämd vädjan till regeringen att se till, att vi fortast möjligt få en ny kommunalskatteförordning, ber jag alltså, herr talman, att få yrka bifall till det av herr Nilsson under debatten framställda förslaget.

Herr Petersson i Lidingö villstad: Herr talman, mina herrar! Som herrarna hört av de föregående talarna har detta ärende i ett föregående skede varit hänskjutet till kammarrätten, som yttrat sig däri. Då jag deltagit i kammarrättens handläggning av denna fråga och varit med om dess utlåtande, tillåter jag mig att även här i kammaren yttra några ord om densamma.

Det har varit tillfredsställande att se, att kammarrättens hemställan i de flesta hänseenden blivit beaktad i Kungl. Maj:ts pro-

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

position i ämnet. Dock är det en punkt, där Kungl. Maj:t icke funnit sig kunna följa kammarrättens mening och där icke heller bevillningsutskottet fäst avseende vid densamma. Det gäller frågan, huruvida de avdrag varom nu lagstiftas skola vara obligatoriska eller fakultativa — bero på prövning i varje särskilt fall, som det heter. Kammarrätten har för sin del ansett, att avdragen borde fastställas såsom obligatoriska. Grunden härför är väsentligen den, att det i författningsförslaget icke finnes angivna några som helst direktiv, efter vilka vederbörande taxeringsnämnder skola bedöma, om och när ett avdrag bör beviljas eller icke. Det är helt överlämnat till deras fria skön. Avdraget skall, heter det, bero på prövning av behovet i varje fall. Prövning av behovet — jag skulle vilja fråga: vad menas med det? Nog behöva väl alla dessa människor, som det här är fråga om, med de inkomster, som här angivas, i den dyrtid som nu råder, all den lindring, som de kunna få. Att gradera deras olika behov och bedöma, om den ene behöver mer och den andra mindre, är omöjligt för taxeringsnämnderna. Det kommer att bero uteslutande på deras personliga kännedom om de familjer, som de ha att beskatta. De känna kanske några få, och dessa få avdrag. Flertalet eller åtminstone en stor del känna de icke, och de få icke någon lindring. Det kan icke hjälpas att det blir en ojämnhet och understundom en verklig orättvisa genom ett sådant system, som här ifrågasättes. Och gäller detta inom de särskilda taxeringsdistrikten, varder resultatet antagligen än värre, om man jämför två eller flere olika taxeringsdistrikt med varandra. Där måste en mycket beklaglig ojämnhet och orättvisa komma till synes. Jag skall återkomma till detta med anledning av herr Källmans exempel på hur svårt det skulle bli för vissa kommuner med obligatoriska avdrag.

Nu vill jag säga, att vi ha andra med de nu ifrågavarande lindringarna jämförliga avdrag i våra skattelagar, såsom barnavdrag och annat. Men för samtliga dessa finnas i lag angivna grunder, efter vilka taxeringsnämnden skall gå. Om jag exempelvis ser på de avdrag, som få medges vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, så stadgas såsom grund för sådana avdrag, att levnadskostnaderna å en ort äro synnerligen höga i jämförelse med vad de äro i riket i allmänhet, eller, där fråga är om lindring för en viss skattskyldig, att sådan lindring kan medgivas på grund av särskilda förhållanden, såsom långvarig sjukdom, underhåll av närstående, olyckshändelse eller dylikt. Går jag till bevillningsförordningen, finner jag, att de avdrag, som enligt densamma kunna göras, äro obligatoriska. Där uppställas vissa regler om lindring för skattskyldig, som har att försörja förutom sig själv sammanlagt tre personer eller bor på en ort, där levnadskostnaderna äro synnerligen höga, eller vars skatteförmåga är nedsatt på grund av särskilda förhållanden, såsom långvarig sjukdom, stor skuldsättning, olyckshändelse eller dylikt. Då *skall* skatten på visst sätt nedsättas. Men i det nu föreliggande författningsförslaget finnas inga som helst liknande grunder för skattelindring angivna. Allt är lagt ute-

slutade i taxeringsnämndernas skön, och det kan icke leda till något gott resultat.

Är det nu svårt för taxeringsnämnderna att besluta om ifrågasvarande lindringar, så är det naturligtvis ännu svårare, om en dylik fråga fullföljes till prövningsnämnden, ty prövningsnämnden för ett helt län kan givetvis icke känna förhållandena inom de särskilda orterna och ännu mindre de särskilda skattskyldigas särskilt de mindre bemedlades villkor, så noga, att den kan tilltro sig ändra vad taxeringsnämnden åtgjort. Hade det varit fråga om, att saken skulle få fullföljas vidare till skattedomstolarna, kammarrätten och Kungl. Maj:t i regeringsrätten, då hade varje möjlighet till sakligt bedömande varit så gott som utesluten. Detta anmärktes av kammarrätten, och det har utskottet insett. Därför har utskottet intagit i sitt lagförslag den bestämmelsen, att prövningsnämndens beslut i sådant hänseende icke får överklagas. Ja, detta är att böta ont med hälften värre, ty på det sättet bliva beskattningsnämnderna även rent formellt taget i sista hand bestämmande, så att det icke ens om tillräcklig bevisning förebringas, varder möjligt att rätta till även upprörande missförhållanden.

Vad är nu grunden till att man icke velat göra dessa avdrag obligatoriska? Jo, det är omsorgen om kommunernas finanser; och det är naturligtvis en faktor, som det icke är möjligt att se bort ifrån, den måste man tänka på. I det syftet hade också kammarrätten ett förslag, som — jag kan icke hjälpa, att jag säger det — jag tycker var ganska gott. Det innehöll nämligen att i fråga om avdrag vid bevillningstaxeringen skulle man utesluta den sista kategorien skattebetalare, de som ha mellan 1,800 och 2,400 kronors inkomst. Dessa skulle icke kunna få något avdrag vid bevillningen, varav följer, att de alltid skulle erlägga full kommunalskatt. De mindre inkomsttagarna som alltså ägde rätt till avdrag, ha i vad fall som helst att betala en relativt mindre del av skatten, vadan kommunens förlust bleve avsevärt mindre. För dem, som sålunda ginge miste om lindring i de kommunala bördorna, skulle man hjälpa upp saken genom att medgiva avdrag även på taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, så som nu är upptaget här i § 3. Ja, man tog detta sista, och det var visserligen bra att medgiva det avdraget. Men så bibehöll man, att även vid bevillningstaxeringen skulle avdrag medgivas för inkomstbelopp mellan 1,800 och 2,400 kronor, och kommunernas skattekrav skulle tillgodoses därigenom att avdraget gjordes fakultativt, d. v. s. att det lägges i beskattningsmyndigheternas hand att bestämma om avdrag över huvud taget alls får äga rum eller ej.

Nu föreställer jag mig, att följden av detta kommer att bliva ganska betänklig så till vida, att ojämnheten i beskattningen ytterligare ökas, särskilt genom den av utskottet i § 3 tillagda bestämmelsen, att särskilda avdrag vid inkomst- och förmögenhetsskatten icke få medges utan att samtidigt också tillämpas avdrag i bevillningstaxeringen. Ja, så som man nu ordnat det hela betyder det, att i de små kommunerna, där ställningen är så betungad, som

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års beviljnings-taxering.
(Forts.)

herr Källman talade om — jag antar, att han letat upp de värsta fall, han kunde hitta på, men det finnes ju dock sådana kommuner — i de kommunerna lär antagligen taxeringsnämnden icke komma att medge något avdrag alls. Den måste söka att få kvar så mycket beskattningsbar inkomst som möjligt för att icke kommunalskatten skall bli alldeles odräglig. Tro herrarna, det hjälper med att utskottet föreslagit en skrivelse, där man talar om för taxeringsmyndigheterna, att det finnes möjlighet till avdrag? Nej, det är nog reella skäl, som tala för att de icke bevilja avdrag eller åtminstone bevilja sådana i minsta möjliga utsträckning. De ge kanske något ringa fåtal avdrag för att därigenom ha sina samveten fredade.

Huru kommer det att te sig i de ekonomiskt bättre situerade kommunerna? Jo, mina herrar, där tar jag för givet att taxeringsnämnderna skola ge avdrag i relativt stor omfattning, då detta icke avsevärt inverkar på kommunernas ekonomi, och de mindre skatte dragare, som skäligt är, så mycket som möjligt böra hjälpas. Det blir sålunda ytterligare ojämnheter, i det att i de förmögna kommunerna många avdrag komma att beviljas; i de fattiga och svaga kommunerna, där det kanske vore allra mest behöfligt, där blir det åter ingen lindring att tala om. Så verkar det.

Nu framdrog herr Källman ett exempel, som han angav vara. och som jag medger även är synnerligen drastiskt, huru olika beskattningen träffar de personer, som ha sin huvudsakliga inkomst av sin arbetsförtjänst eller avlöning jämförda med de personer, som ha sin väsentliga inkomst av jordbruk. Ja, mina herrar, det exemplet bottenar mycket djupare än herr Källman kanske drömde om. Det pekar på ett missförhållande i hela vår beskattningslagstiftning, som vi gång på gång konstaterat vid prövningen av besvär i kammarrätten, och som är av den beskaffenhet, att det ovillkorligen kräver att avhjälpas genom en mycket radikal lösning. Och det beror på att enligt lag grundar sig all vår statsbeskattning liksom också vår kommunalbeskattning uteslutande eller så gott som uteslutande på en enda inkomstkälla, nämligen på den beräknade inkomst, som en person har. Visserligen tillkommer vid inkomst- och förmögenhetsskatten en förmögenhetsandel, men därifrån kan man i detta sammanhang bortse. Det har visat sig — och det kan icke hjälpas, att det måste utsägas — att, till följd av själva beskattningssystemet jordbrukarna och ägarna av fastigheter i allmänhet komma undan på ojämförligt lättare sätt än andra skatte dragare. Det har många gånger visat sig, att jordägare i den ställning, att de måste anses såsom välburgna till och med smått förmögna, ha haft att betala en skatt, som varit icke större, ofta mindre, än den skatt, som skolat utgöras av ett stort antal inkomstagare i den kategorin, som utgöres av stationskarlar, banvakter och med dem jämställda arbetare eller hantverkare. Det är härutinnan, som felet ligger, att våra beskattningslagar icke tillåta anpassning efter den verkliga bärkraften i fall, sådana som jag nu talat om. Och den ojämnheten avhjälpes icke genom det lilla palliativ, som

herr Källman velat föreslå. Det kräves i stället en grundlig omläggning av vårt kommunala skattesystem, vilket man, som herrarna veta, nu är sysselsatt med, och det måste nog gå ut även över statsbeskattningen. Jag tror, att det snart nog kommer att visa sig, att det icke är möjligt att taga ut alla de skatter, som stat och kommun för närvarande behöva och komma att behöva, endast efter en och samma grund, utan att det måste ordnas så att olika slags beskattningsnormer bliva tillämpade, så att om en skattskyldig efter en beskattningsgrund träffas allt för lindrigt, han efter en annan beskattningsgrund träffas hårdare. Endast på det sättet varder det möjligt att få ett något så när rimligt fungerande skattesystem till stånd. Detta har jag sagt för att därmed framhålla, att det exempel, som herr Källman kom med, så betydande det än är, dock icke kan utgöra en giltig grund för den anordning, som Kungl. Maj:t och sedermera utskottet givit den sak, varom det nu närmast är fråga.

Nu har jag yttrat detta väsentligen därför, att jag ansett mig böra göra ett uttalande i denna fråga. Som saken nu ligger är det emellertid icke möjligt, för mig åtminstone, att komma med något förslag, ty det naturliga för mig skulle ha varit att påyrka återförvisning till utskottet för förnyat övervägande. Men det yrkandet kan jag icke framställa, då det sagts, att första kammaren redan godkänt det föreliggande förslaget, och i alla fall en förnyad utskottsbehandling skulle tjäna mycket litet till, eftersom förslaget för att kunna medföra någon effekt måste tillämpas utan dröjsmål. Vi ha ju redan beskattningsnämnderna i verksamhet. Jag har sålunda, herr talman, icke något yrkande att framställa.

Herr Palmstierna: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord med anledning av den principdebatt, som här blivit förd och i anledning av det yttrande, den siste ärade talaren hade. Först tror jag det är skäl i att man konstaterar, att vi med allmän tillfredsställelse ha hälsat att i år en mycket väsentlig utvidgning av avdraget har skett, att möjligheter bliva beredda i större utsträckning än förra året att hjälpa de verkligt behövande. Ty den uppfattningen är dock utbredd, att det under denna ohyggliga kris-tid är önskvärt, att staten även med skattelindringar gör något för de behövande. Men det är alldeles givet, såsom också i dagens debatt framhållits, att det system, som i det hela tillämpas, när man lämnar åt taxeringsmyndigheternas skön att göra dessa avdrag, kan medföra åtskilliga vådor, kan medföra mannamån och annan orättvisa. Det är även alldeles givet, att när vi, ehuru vi väl känna till detta, icke kunna gå med på det obligatoriska avdraget, måste mycket tungt vägande skäl ligga till grund därför. Och ehuru den högt ärade kammarrätten och dess president — och jag måste verkligen säga, att jag är i hög grad överraskad däröver — velat sätta sin auktoritativa borgen för det obligatoriska avdraget, har dock bevillningsutskottet av mycket vägande skäl icke kunnat gå på den linjen.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

Innan jag nu tar upp några av dessa skäl, vill jag emellertid bekräfta, vad herr Petersson i Lidingö villastad sade, nämligen att kammaren i dag befinner sig i det tvångsläget, att den antingen måste taga bevillningsutskottets betänkande, sådant det är, eller också gå med på, att det icke blir någon lindring i år. Skälet därtill är, att denna proposition kom något sent, bevillningsutskottet har fått relativt forcera sitt arbete, och nu under dessa dagar skola taxeringarna pågå. Vi hinna näppeligen få ärendet återremitterat till utskottet för ny behandling, varifrån det skulle återkomma först efter påsk, då arbetet i kommunerna redan är över. Så ligger följaktligen denna fråga. Man kan beklaga, att den kommit i det läget, men det kan icke hjälpas för närvarande. Dock, tänka vi oss gå den obligatoriska linjen, vare sig kammarrättens linje eller herr Nilssons linje, uppställa sig en del svårigheter och orättvisor, vilka synas mig vara fullkomligt avgörande.

Det första jag vill beröra är, att när över vårt vidsträckta land med dess mångfald av olika förhållanden — stad, landsbygd, dyrorter, befolkningens olika levnadssätt — ett obligatoriskt förfarande skall tillämpas, måste detta i många olika avseenden drabba på olika sätt på skilda håll. Penningvärdet är ju olika högt på olika orter, och där komma vi till dyrortsgrupperingen, dyrortstanken, som också kommit in i skatteförordningen. Med det rent obligatoriska förfarandet har man nämligen ingen möjlighet att kunna taga hänsyn till detta. Det gällde jämförelsen kommunerna emellan.

Om jag sedan övergår till spörsmålen inom en kommun, huru komma de att ställa sig? Då är det alldeles givet, att i år kommer, för den händelse en orättvisa skulle komma att begås, denna att bli så mycket kraftigare som marginalen är så mycket större, i det att barnantalet nu är utgångspunkten. Det var intressant att höra den siste ärade talaren, när han rörde sig omkring herr Källmans exempel. I själva verket blev hela hans anförande ett understrykande av herr Källmans exempel, i det han tvangs av sitt sanningsökande att säga: tyvärr är detta herr Källmans exempel att generalisera. Det visar, att *själva taxeringsgrunderna* äro sådana, att det blir, som herr Källman säger. Då gav den siste talaren oss i bevillningsutskottet en ytterligare bekräftelse på riktigheten av vår ståndpunkt. Vi säga som han: tyvärr äro taxeringsgrunderna sådana, att, om man gör förfarandet obligatoriskt, blir det så orättvist, som här är sagt.

Jag vill inom parentes säga, att den ärade presidenten i kammarrätten ej hade alldeles rätt, när han vill urgera på, att vi ha ett obligatoriskt förfarande redan nu. Bevillningsförordningens § 12 är ej sådan, som han säger, utan där lämnas i myndigheternas skön att inom vissa belopp fakultativt bestämma storleken av de ökade avdragen. Det kan bli högst obetydligt, och det kan gå upp till de 200 kronorna. Det var ej en riktig framställning, och hade presidenten läst upp hela paragrafen, är jag viss om, att man i kammaren hade funnit, att det ej var en adekvat framställning.

Så ha vi det förhållandet, att någon, som har t. ex. 1,195 kro-

nors inkomst och följaktligen obligatoriskt skulle få avdrag, har ett enda barn, och en annan, som har 1.210 kronors inkomst, har 5, 6, 7, 8 barn. När man obligatoriskt vill tvinga till avdrag, blir följden, att alla med inkomst under 1,200 kronor få avdraget, även om de ha endast ett barn, under det att de, som ha över 1,200 kronors inkomst, sannolikt ej få något avdrag, även om de äro aldrig så behövande, ty kommunernas kassor komma ej att räcka till, såsom jag senare skall visa.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

Nu är det givet, att med kammarrättens förslag om 1,800 kronors inkomst vållar det mindre betänkligheter, än när man går på reservanternas och herr Nilssons förslag och kommer ned till 1,200 kronor, ty nog måste man säga, att behovet är för den, som rör sig med 1,200 eller 1,300 kronors inkomst, ojämförligt mycket större än för den, som rör sig med 1,800 kronors inkomst.

Så är det givet, att man ej endast har att taga hänsyn till förhållandet mellan kommunerna och inom kommunerna, utan man får även taga hänsyn till, hur man lever i olika delar av Sverige. Jämföra vi Skåne och Norrland, äro förhållandena så olika, att det är orimligt att ha ett obligatoriskt förfarande. Skulle nu herr Nilssons och reservanternas förslag gå igenom med dess bestämmelse om en inkomstgräns av 1,200 kronor, är jag viss om, att en väsentlig del av Norrlands bönder, vilka ha skogskörslor och andra inkomster, som ej gå fullt upp till 1,200 kronor, bleve obligatoriskt tillerkända avdrag, då däremot icke alls det skulle ha samma påföljd i Skåne. Där ser man vanskligheten av att gå in på varje sådant förfarande.

Det tillkommer här en biomständighet. För den händelse arbetsgivaren betalar skatten — och det sker dock på åtskilliga orter — skulle med obligatoriskt förfarande även under sådana förhållanden avdraget medgivas, men det torde väl ändock ej vara reservanternas mening.

Men något, varpå spörsmål rörande avdrag ofta stupa, och som riksdagen har starkt minne av sedan föregående tillfällen, är kommunernas ekonomi. Märk väl, vad jag sade om Norrland, hur stor del av landets befolkning skulle komma att åtnjuta avdrag! Men jag kan gå till Västergötland. Alltid när det är fråga om reglering eller utjämning av våra kommunalskatter över huvud, få vi släpa med dessa små stackars socknar i Västergötland, på Gottland och vid västkusten. Det är alldeles oegentligt att ha sådana socknar. Därför att de äro för små, ha för litet folk, för liten beskattningsbar inkomst, komma de att över huvud hindra alla reformer, man vill göra på detta område. Jag skall taga några exempel, och jag tror, att man skall förstå, hur det ter sig.

Ormunga församling i Älvsborgs län har en beskattningsbar inkomst av 33 kronor per inneväanare, och där upprick kommunalskatten till 24 kronor 65 öre. Tänk, hur det i en sådan socken skulle bli med obligatoriskt avdrag! Vi ha en sådan socken som Humla i Redvägs härad med en beskattningsbar inkomst av 47 kronor per inneväanare och 13 kronor 25 öre i kommunalskatt. I Karl

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

Gustavs socken utgjorde den beskattningsbara inkomsten 21 kronor per person och kommunalskatten 21 kronor 50 öre.

Så skulle jag kunna fortsätta med det ena exemplet efter det andra och nämnda socknar i Norrland t. ex., där Näs socken har en beskattningsbar inkomst av 82 kronor per inneväsnare och en kommunalskatt av 13 kronor 83 öre. För Vemdalen utgöra motsvarande siffror 78 och 14: 48. För dessa socknar kommer ett obligatoriskt förfarande att bli revolutionerande. Det finnes även andra sådana socknar, stenhuggerissocknar, västkustsocknar o. s. v. Och det kan inträffa förhållanden under den tid, då det obligatoriska förfarandet äger rum, som skapa betydande svårigheter. Med hänsyn till kommunernas ekonomi är detta alldeles ogörligt. Dessutom medför det det bedrövliga resultatet, att den myndighet, som skall överväga storleken av avdraget, och som kanske känner befolkningen inom socknen väl och är besjälad av önskan att göra det rättvist, tvingas att ge obligatoriskt avdrag åt personer, om vilka den vet, att de ej behöva det, under det den ej kan ge avdrag åt andra, som behöva det bättre.

Det är för detta man måste böja sig, synes det mig, och vad jag anfört visar, hur försiktig man måste vara i fråga om skattelagstiftningen.

Herr Nilsson berörde i sitt anförande en annan sak, nämligen spörsmålet om den verkan, som skattelindringen har på rösträtten. När vi behandlade ärendet inom utskottet, berördes även den saken, och jag tror mig ej begå någon indiskretion, när jag säger, att från samtliga partiernas sida inom bevillningsutskottet uttalades den meningen, att det vore mycket oriktigt, om man här skulle göra så, att familjeförsörjare och personer, som äro dugande statsborgare, skulle på grund av tidsförhållandena och den mycket vidsträckt avdragsrätt, som gäller, förlora sin medborgarrätt. Det gick tvivret ej att gå den väg, som herr Strid föreslagit. Emellertid ligger det nu en motion i konstitutionsutskottet, och med den sympati för saken, som yppade sig jämväl från de andra partiernas sida, kan man våga hoppas, att denna fråga blir löst vid denna riksdag, ty i annat fall kommer orättvisan att bli himmelskriande.

Som sagt, önskvärdheten av att nå just de verkligt behövande, hänsynen till kommunernas finanser och de olika förhållandena inom landet, allt detta gör, att man näppeligen kan gå någon annan väg än den, som bevillningsutskottet föreslagit, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till dess hemställan.

Herr Nilsson i Kristianstad: När man nu hör en del ledamöter av bevillningsutskottet, bland andra herr Palmstierna gå i elden för bevarandet av kommunernas ekonomiska ställning och det omöjliga i att göra denna lindring obligatorisk, är det rörande att se den omtanke, de lägga i dagen, men när man å andra sidan motiverar det med, att det är orättvist, att genom obligatorisk skattelindring möjligen en eller annan småbrukare i södra delen av riket, samt en eller annan lantbrukare och skogskörare i Norr-

land skulle komma i åtnjutande av en skattelindring, som de kanske ej behövde, tror jag för min del, att man överskattar den verkan, som skulle uppstå. Om man i stället koncentrerar sig på att se efter, vad avsikten med vår reservation varit, kommer man kanske till en annan uppfattning. Vår mening har varit den, att åtminstone dessa skattskyldiga arbetare och löntagare, som ej ha större inkomst än 1,200 kronor, och som ha familj och minst ett barn att försörja, befinna sig i så tröslös ekonomisk ställning med nuvarande förhållanden, att vilken lindring, som kan göras för dem, i deras kommunala skattetunga, är av behovet påkallad. Och jag vågar bestämt bestrida vad dessa talare anfört, eller att någon orättvisa skulle komma att ske, åtminstone beträffande dessa skattskyldiga.

Nu resonerar herr Palmstierna i sitt anförande så, som om taxeringsnämnden vore nödsakad att medge hela den lindring, som är föreskriven. Men författningen är så skriven, att nämnden har att, jämväl när obligatoriskt avdrag skall tillämpas, låta det variera från 1 % till 20 %. Befinna sig kommunerna i den svåra ställning, som herr Palmstierna talade om, kan taxeringsnämnden när det gäller att bedöma detta tillämpa lägre procentavdrag. Man kan ju tillämpa ett avdrag för varje barn på 5 %, eller man kan gå vidare till 10, 15 eller högst 20 %. Och detta senare kan man ju tillämpa i sådana samhällen, där det kan anses vara möjligt.

Beträffande herr Källmans exempel på kommunernas ekonomiska omstörtning, om detta system skulle införas eller om den obligatoriska skattelindringen skulle tillämpas, vill jag säga, att om jag icke minns fel, ha dessa siffror sin härstamning från år 1906, och sedan dess ha väl ändå de ekonomiska förhållandena avsevärt förändrats. Bland hans samling av exempel från olika kommuner förekom en kommun i min valkrets, belägen utanför Kristianstad, jag kan försäkra herr Källman, att ingen av arbetarna där med 1,000, 1,100 eller 1,200 kronors inkomst, skulle finna det upprörande, om genom ett bifall till reservationen här de garanterades en viss skattelindring. Tvärtom tror jag, att det skulle mötas med allmän tillfredsställelse.

Vissa invändningar ha här gjorts, som man naturligtvis får taga hänsyn till. Den starkaste invändningen är den, att med ett bifall till reservationen man möjligen skulle försena sakens tillämpning och att därigenom skattelindringen icke skulle komma att verka så som beräknat var. Som det förut framhållits, beror detta på att propositionen så sent inkommit till riksdagen. Annars väcktes motioner här i laga tid i år i syfte att få denna fråga under behandling så tidigt som möjligt och få den ut i tillämpning, innan taxeringsarbetet började. Om nu andra kammaren för sin del bifaller reservationen, vilket jag naturligtvis icke hyser några större förhoppningar om, så blir frågan om denna förordnings lydelse föremål för gemensam votering, och denna kan ju då företagas först efter påskferiernas slut. Taxeringsnämndernas arbete pågår redan nu och kommer väl att fortsätta under slutet av april och början

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillningstaxering.
(Forts.)

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

av maj. Möjligt är, att en och annan taxeringsnämnd hinner avsluta sitt arbete till den 1 maj, men det är ovisst om så blir fallet. Jag erkänner, att vissa olägenheter kunna uppstå på grund av att saken kommer i tillämpning så sent. Men det är dock icke alldeles omöjligt att tillämpa den, även om frågan skulle avgöras genom gemensam votering först efter påskferierna.

Jag tror, att meningarna nog icke äro så mycket delade, huruvida skattelindringen skall tillämpas obligatoriskt eller ej på personer med inkomster under 1,200 kronor, och trots alla de exempel, som herr Källman här sökt draga fram för att bevisa det olämpliga i obligatoriska avdrag, håller jag före, att en stark grund förefinnes för vår reservation enbart däri, att de människor det här gäller äro i främsta rummet 1,000-tals arbetare och löntagare, bosatta i kommuner, där faktiskt ingen skattelindring kommer att tillämpas, om den icke blir obligatoriskt föreskriven. Detta är ur beskattningssynpunkt i nuvarande tider tydligen ett starkare skäl än ett och annat exempel eller gränsfall, som av herr Källman eller andra talare här kunnat påvisas emot den obligatoriska skattelindringen.

På grund av vad jag här anför tillåter jag mig således fortfarande, herr talman, att yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr *Törnkvist* instämde häruti.

Herr *Rune*: Herr talman, mina herrar! Jag skall säga herrarna, att när denna fråga började behandlas i utskottet, var jag mycket tilltalad av kammarrättens ståndpunkt. Jag var det till en början av de skäl, som presidenten i kammarrätten nu nyligen omförmålt, men det gjorde även på mig ett visst intryck, att man verkligen hade anledning antaga, eller — jag kan rent av säga — att det framgår av utredningen, att dessa avdrag under förra året ha tillämpats ytterligt sparsamt. Det stod för mig klart, att det vore önskvärt att kunna ordna skattelagen så, att verkligen detta avdrag kom de behövande i varje fall till godo. Men jag vill redan nu säga, att jag dock icke kunde i likhet med kammarrätten anse, att det för att vinna detta mål, d. v. s. att gå på den obligatoriska skattelindringen, var lämpligt att undantaga från all lindring personer med inkomster från 1,800 och till 2,400 kronor. Man måste ju tänka på, att sådana personer ha intet bevillningsfritt avdrag i övrigt, och att det således skulle för dessa kännas dubbelt tryckande att även i detta fall komma utanför skattelindringen.

Vidare vill jag säga, att jag under ärendets behandling fick allt mera klart för mig, att det verkligen är så, som av flere talare framhållits här, att det skulle kunna verka till en obillig förskjutning i de fattiga kommunerna ifråga om skattskyldigheten. Jag vill i det fallet anmärka, att jag icke kan följa kammarrättens president, då han nyligen yttrade ungefär så, att följden blir, att i en mycket fattig kommun bli icke dessa avdrag beviljade, men i en rik och välmående kommun bli de beviljade. Ja, det är nu olyckligtvis så

här i världen, att i en fattig kommun kan man icke åtnjuta ur skattesynpunkt samma förmåner som i en kommun, där skattekraften är relativt stor och skatterna låga. Det är ju alldeles klart, att det är hårt för de personer, som bo i en sådan kommun, att icke få detta avdrag. Men å andra sidan kan mycket väl tänkas, att om man genomför en obligatorisk skattelindring, så kan detta i dessa kommuner träffa andra, som i alla fall ha ganska svag skattekraft även de. Och det kan verka mycket hårt för dessa.

Jag skulle således gärna se, att man i alla kommuner kunde ordna det så, att avdragen beviljas. Men det går ju icke, ty från något håll skola ju alltid skatteutgifterna tagas.

När det då gällde för mig i utskottet att söka räkna ut, huru jag med den uppfattning jag hade skulle ställa mig, så hade jag intet annat att göra än att söka åvägbringa en skrivelse till Kungl. Maj:t med uppmaning att anmoda beskattningsmyndigheterna att verkligen, när behov förelåg, tillämpa denna skattelindring. I andra fall har man sett, att sådant har verkat. Beträffande krigskonjunkturskatten t. ex. avlät riksdagen en liknande skrivelse till Kungl. Maj:t, och ifråga om den skatten har skrivelsen faktiskt medfört verkan. Jag kan icke förstå, att icke en skrivelse i det fall det här är fråga om också skulle medföra verkan.

Jag har allt mer kommit till klarhet om att man icke kan komma längre, och då det även, herr talman, i detta fall spelar in, att propositionen kom så sent, att man icke kunde verkställa en utredning rörande vad verkan det skulle haft, om man gått med på kamrarrättens åsikt om obligatoriskt avdrag, men låtit dessa avdrag komma även skattskyldiga med inkomster från 1,800 till 2,400 kronor till del, när man, säger jag, icke hunnit med det, därför att, såsom här framhållits från flera håll, detta ärendes avgörande är mycket brådsande, så hade jag ingen annan utväg än att gå med på Kungl. Maj:ts förslag, men med det villkoret att man skulle skriva till Kungl. Maj:t om en anmaning till beskattningsmyndigheterna att i detta fall verkligen se till, att de som behöva avdrag, också skulle, där så kunde ske, komma i åtnjutande av sådant avdrag.

Herr talman! Jag måste under sådana förhållanden yrka bifall till utskottets förslag.

Herr K ä l l m a n: Jag ber att få yttra ett par ord till. Jag vill gentemot herr Nilsson i Kristianstad säga, att omtanken om de fattiga kommunerna blott är sakens ena sida. Det är således icke bara det som gör, att jag för min del måste gå på avslag på det obligatoriska avdraget. Den andra sidan, som för mig är den viktigaste, har jag tidigare något berört. Det är, att obligatoriska avdrag verka så uppenbart orättvist. Och jag vill säga herr Nilsson, att det är visst icke allenast ett enstaka exempel, jag anført, utan i varje socken, där man samtidigt har industri och lantbruk, och i varje stationssamhälle, där det finnes löntagare, har detta exempel giltighet. Det gäller således strängt taget varje kommun i det här landet. Det är naturligtvis detta, som är avgörande, och ingenting annat.

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevillnings-taxering.
(Forts.)

Ang. förordning om särskilda avdrag vid 1917 års bevilnings-taxering.
(Porta.)

Det exempel, som jag framhöll från år 1906, kan icke sägas vara för gammalt, alldenstund vi fortfarande ha samma grunder för kommunalbeskattningen kvar. Faktiskt äger det exemplet full giltighet. Och de exempel, som herr Palmstierna meddelat kammaren, äro hämtade ur det kommunalskatte-utjämnings-kommitténs betänkande, som är utarbetat och avgivet under år 1916. Således ha de exempel, som här framhållits, sin fulla giltighet i alla avseenden.

Jag begärde emellertid ordet för att säga det, att om kammaren skulle bifalla reservationen, med påföljd att vi måste votera gemensamt och detta skulle ske någon gång fram i mitten av april, då är det fullkomligt meningslöst, att vi detta år syssla med spørsmålet om särskilda avdrag vid 1917 års taxering. Det kan då icke komma i tillämpning. Det veta alla, som ha någon praktisk erfarenhet om de ting det här är fråga om. Och följaktligen kan man icke redan av den anledningen bifalla reservationen.

Varför jag yrkar bifall till utskottets förslag är emellertid, främst därför, att reservationen giver de minst bemedlade den minsta hjälpen och rent av tvingar skattelindring på sådana, som icke alls behöva den.

Blott ett ord till med anledning av herr Peterssons i Lidingö vilastad anförande. Om jag fattade honom rätt, så innebar hela hans motivering för återremissyrkande, därest ett sådant med hänsyn till tiden hade kunnat framställas, att bevilningsutskottet sedermera skulle framkomma med ett förslag till en rättvis kommunalbeskattning. Jag njöt av att höra motiveringen där, ty det var den uppfattning som jag och mina meningsfränder ha, som där tog sig uttryck. Och vi, som tillhört bevilningsutskottet några år, känna innerligen väl, på ungefär samma sätt som kammarrätten, huru orättvist de nuvarande skattelagarna verka. Men därifrån och till, att med utgångspunkt från denna relativt lilla fråga åstadkomma en lösning av kommunalskatteproblemet, är väl ändå att gå för långt och begära det omöjliga.

Nu vill också jag säga, att vi vänta med otålighet på kommunalskattekommittén, och hade vi icke den politiska situation som vi nu ha, skulle jag vädja till herr finansministern att söka påskynda dess arbete, så att vi någon gång här kunde få syssla med det stora problemet om ändrade grunder för kommunalbeskattningen. Jag vågar nu icke framställa den vädjan, ty den kanske icke föranleder någon åtgärd. Emellertid vill jag ändå som förklaring till, att kommittén ännu icke kommit med sitt betänkande, erinra om, huru som herr finansministern antagligen anlitat dessa kommunalskattekommitterade för annat arbete. Det är sannolikt de som fått syssla med att utarbeta kristidsskatteförfattningar o. d., och man förstår, at det har bidragit till att de icke kunnat ägna sig helt och fullt åt sin egentliga uppgift. Förliden riksdag utlovades att vi i juni 1916 hade att emolse kommunalskattekommitterades förslag, och det skulle således vid denna riksdag ha kunnat föreligga en kunglig proposition. Nu vet vi, att det icke går. Men det är en mycket allmän önskan, att kommitténs arbete slutföres så snart som möjligt,

så att riksdagen får syssla med den kommunala beskattningsfrågan i stort och icke bara jämt och ständigt tala om den i samband med rena smäsaker. Jag vill till detta uttala den uppfattningen, att när förslaget en gång kommer och vi således få tillfälle att söka lösa den kommunala beskattningsfrågan, man därvid icke lägger så stor vikt vid avdragen, utan det viktigaste är att åstadkomma en progressiv kommunalbeskattning, varigenom bland annat rösträtten icke äventyras för dem, som ha små inkomster.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lindqvist i Kosta: Blott några få ord. Det har invänts mot reservanternas förslag. Jag skall villigt erkänna, att man är ute i sista stund. Men jag erinrar om att i förordningen heter det, att taxeringsnämnderna böra ha avslutat sitt arbete i länen senast den 15 maj och i Stockholm senast den 15 juni.

Jag begärde egentligen ordet för att säga till de herrar av bevillningsutskottet, som här talat för utskottets förslag, att jag kan icke följa dem, när de vilja göra gällande, att man skulle prisgiva kommunernas ekonomi, om man icke in i det sista utsöge skatter av de allra minsta inkomsttagarne. Här gäller det ju, att enligt reservanternas förslag skulle det vara obligatoriskt avdrag för dem, som ha barn och vilkas inkomst icke överstiger 1,200 kronor. Även under tiden före kriget var väl 1,200 kronor icke mer, än att det mycket väl behövdes för en familjs uppehälle. Och under nuvarande tider äro ju dessa 1,200 kronor ännu mycket mindre värda. Ingen kan väl sålunda bestrida, att kommunerna måste kunna existera, även om man icke suger ut skatter av dessa allra sämst ställda invånarne i samhället. Det kan icke vara riktigt, som herr Rune säger, att skatterna måste från något håll tagas, utan det riktiga är väl, att de läggas på dem, som kunna bära dem, på de mest bärkraftigas axlar.

Till sist vill jag säga, att jag är fullt ense med herr Källman i hans uppfattning, att när den nya kommunalskatteförordningen kommer och den skall av riksdagen antagas, så måste den läggas på en annan basis, än den vi nu ha för kommunalbeskattningen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till samma hemställan med den ändring i vissa delar av det utav utskottet tillstyrkta författningsförslaget, varom under överläggningen framställdes yrkande av herr Nilsson i Kristianstad; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Å föredragningslistan var vidare uppfört jordbruksutskottets utlåtande, nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minimipris å brödsäd m. m.

Ang. minimipris å brödsäd m. m.

I överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit i en till

Ang. minimi-
pris å bröds-
säd m. m.

(Ports.)

riksdagen den 20 mars 1917 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 135, hemställde utskottet att riksdagen måtte dels medgiva, att utfästelse finge meddelas att för statens räkning inköpa

ej mindre från de odlare inom landet, vilka, i den ordning Kungl. Maj:t föreskreve, hos vederbörande hushållningssällskap gjort godkänd anmälan, att de ämnade innevarande år odla vårvete, de partier hos dem odlat vårvete, som till staten hembjödes före den 1 februari 1918, till ett pris av 30 kronor för 100 kilogram;

än även eljest från odlare inom landet de hos dem odlade partier vårvete, vårråg, höstvete och höstråg, vilka till staten hembjödes före den 1 juni 1919, för pris av 26 kronor för vårvete och höstvete samt 25 kronor för vårråg och höstråg, för 100 kilogram räknat;

allt fullgodt vara fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som vore närmast vetets eller rågens odlingsort;

dels ock meddela, att från riksdagens sida intet vore att erinra mot ett förklarande, att, därest för korn funnes böra föreskrivas maximipris, sådant pris icke skulle, vad beträffade tiden från den 1 september 1917 intill den 1 juni 1918, sättas till lägre belopp än 24 kronor för 100 kilogram.

Vid utlåtet voro emellertid fogade reservationer:

av herr *Fahlén* mot viss del av utskottets motivering;

av herrar *Öberg* och *Nilsson* i Linnås, som ansett, att minimipriset på vete och råg bort sättas till samma belopp ävensom att korn bort åsättas minimipris av 23 kronor; samt

av herr *Nordström*.

Utskottets hemställan angående utfästelse i fråga om inköp av vete och råg föredrogs först; och blev på herr talmannens därom framställda proposition vad utskottet i denna del hemställt av kammaren bifallet.

Vid föredragning härpå av utskottets hemställan i fråga om maximipris för korn yttrade

Herr *Nilsson* i Linnås: Herr talman! Jag begärde ordet, därför att jag vid denna punkt har fogat en reservation. Jag inser ju till fullo, att jag med det läge frågan nu har icke kan yrka bifall till densamma, då det naturligtvis icke kan framställas proposition på ett sådant yrkande. Men jag vill i alla fall yttra några ord med anledning av den föreliggande kungl. propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag i sin helhet beträffande minimi- och maximipris å brödsäd är ju framkommet på grund av den situation vi nu genomleva, och när man haft tillfälle att något närmare sätta sig in i denna fråga och se, hurudant läget är både i vårt eget land och i andra länder, får man den uppfattningen, att man måste göra vad göras kan för att stimulera till odling av brödsäd i så stor utsträckning som möjligt. Nu har ju kammaren redan

beslutat minimipris på höstråg och höstvetete och även på vårvetete, och det har naturligtvis sin stora betydelse. Men jag tror för min del, att för den händelse vi skola kunna tänka oss möjligheten av att få vårt behov av brödsäd fyllt för ett kommande konsumtionsår, så är det också nödvändigt att bestämma minimipris på korn. Det är icke möjligt att kunna påräkna, att vi skola få någon större import under kommande år. Man kan icke bortse ifrån, att praktiskt sett råder i hela Europa brödsädesbrist i synnerligen stor utsträckning. Och när man tänker på, huru många miljoner av Europas arbetskraftigaste befolkning, dels äro döda under kriget och dels urståndsatta att utföra kroppsarbete, och även hurusom andra stora mängder av den arbetskraftigaste befolkningen användes för krigsindustri o. dyl. i hemlandet, så förstår man, att jordbruksdriften måste bli i hög grad inskränkt. Dessutom måste man inse, att vid detta konsumtionsårs slut äro alla reserver i vårt land och kanske även i det övriga Europa praktiskt taget slut. Och när man vidare ser, huru fartyg sänkas dagligen och därigenom tonnageet ovillkorligen minskas, så måste man beräkna, att frakterna för framtiden också bli synnerligen höga.

Från dessa synpunkter anser jag för min del, att situationen är så pass allvarlig, att man nu måste även besluta om minimipris på korn. Här har visserligen redan på grund av Kungl. Maj:ts proposition beslutats om minimipris på vårvetete å 30 kr. per 100 kg., och i den nu föredragna punkten föreslås, att maximipris på korn skulle sättas till 24 kr. Vad först vårvetetet beträffar, så vill jag erinra kammaren om, att medelskörden därav under de sista åren varit 10,000 ton. Om vi då tänka, att det beslut som redan är fattat skulle kunna stimulera till odling av ytterligare 5,000 ton — det är ju möjligt, att man kan räkna så optimistiskt, men jag är icke övertygad om att resultatet skall bli så pass gott — så blir ökningen i alla fall icke mer än $\frac{1}{2}$ % av vår konsumtion av brödsäd. Om vi däremot se på medeltalet av kornproduktionen under 5-årsperioden 1911—1915, så uppgår den till 315,534 ton, således mer än 30 gånger så mycket som vårvetesproduktionen. Jag menar, att här finnes möjlighet att genom stimulans till ytterligare odling få fram en så pass stor avkastning, att man möjligen praktiskt taget kan göra sig oberoende av utlandet.

Jag har framfört denna synpunkt i utskottet och även yrkat bifall till ett sådant förslag. Men man bemötte det därmed, att det skulle vara alltför stor risk för staten att påtaga sig en sådan uppoffring. För min del tror jag icke, att det är någon nämnvärd risk för staten. Det kan visserligen tänkas, att om priset sjunker avsevärt, så blir det risk för staten. Men med det prisläge, som nu råder på livsmedelsmarknaden och även beträffande kraftfoder o. dyl., så tror jag icke det är någon större risk, utan priset kommer säkerligen att hålla sig högre än de 23 kronor, som jag föreslagit skulle sättas som minimipris.

Nu kan man säga, att om priset kommer att hålla sig så högt, så blir det åsatta maximipriset faktiskt ett minimipris, och jord-

Ang. minimipris å brödsäd m. m. •
(Forts.)

Ang. minimi-
pris å bröd-
såd m. m.
(Forts.)

brukaren tillförsäkras då detta pris för sin vara. Ja, det är en sak, som vi kunna inse här i riksdagen, men det inser icke folket landet runt, som skall odla, utan de beräkna, att det av riksdagen satta maximipriset 24 kronor kunna de få i gynnsammaste fall, men de måste räkna med den möjligheten, att det blir import från andra länder av brödsåd samt kraftfoder och majs, och då kan ju priset sjunka t. ex. till 15 kronor. Således stimulerar icke detta maximipris till någon nämnvärt ökad odling. Om däremot ett minimipris bestämmes, så skall det ovillkorligen stimulera till odling, och riksdagen har icke då ansvaret att icke ha gjort vad som kunnat göras.

Nu får man icke se denna fråga från lantbruksintressets synpunkt. Jag ser den icke som ett lantbruksintresse utan som ett hela nationens livsmedelsintresse, lika stort i stad som på land, för jordbrukare som för industrimänniskor. I den bygd jag närmast tillhör odlas synnerligen litet korn, så det är intet jordbruksintresse för denna del av landet, utan det är ett riksintresse. Och jag anser, att man måste se förhållandena sådana de verkligen äro.

En motion i detta ärende är i dag avlämnad i syfte att ärendet skulle återremitteras till utskottet, och i motionen hemställas om åsättande av minimipris på korn. Jag vill då säga, att jag för min del tror det vara nödvändigt, att minimipriset omfattar hela landet, för att vi skola få mesta möjliga brödsåd att möta nästa konsumtionsår med.

Jag har hört, att man tänker framställa ett yrkande på återremiss av denna punkt, och då väl någon senare talare kommer att göra detta, skall jag för närvarande, herr talman, icke framställa något yrkande.

Herr vice talmannen, som under herr Nilssons i Linnås anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härefter ordet till

Herr Palmstierna, som yttrade: Herr talman! Det är ju en alldeles utomordentlig tunga, som genom bifall till den kungl. propositionen och utskottsutlåtandet kan läggas på Sveriges befolkning. Det är givetvis en betydlig risk, som kan löpas med detta. Men det oaktat vill jag för min del säga, att jag helt och fullt ställer mig på den ståndpunkten, att åtgärden är nödvändig, och jag är nog också efter överbägande beredd på att kanske gå in på den linje, som också motionsvis är föreslagen i dag, när behovet framställer sig så oavvisligt. Man skall ha kännedom om, att även från mitt håll, som man kanske alltför mycket anser vilja representera konsumenterna ensidigt, vet och känner man, att man måste ställa sig fullt solidarisk, när landet kräver det i det helas intresse.

Varför jag närmast begärde ordet var emellertid, när man ser, att risken kan vara stor, för att ytterligare belysa den sidan av saken något. Jag fick för en stund sedan blick på en statistik, som visar, att under juni och juli månader 1916 var spannmålspriset på världs-

marknaden mitt under kriget nere under det normala. Vore således icke tonnagepriserna så utomordentligt höga, och kunde man vänta sig att de skulle kunna gå ned, så är det alldeles givet, att vi få påkänning här i Sverige av detta förhållande. Hur skall man då reda sig?

Nu kommer jag in på ett spörsmål, som jag skulle vilja yttra mig litet om. Kammaren erinrar sig, att vi hade en debatt här om monopol på spannmålsimporten. Det är av mycket stort intresse att se, att Kungl. Maj:t framhåller, att så snart man tänker på minimipris, så tvingas man att komma in på behandling av den saken, vilken också på sidan 14 i propositionen behandlas. När jag tog upp saken, började jag med spannmålsmonopolet och framhöll, att som konsekvens av detta framtingas minimipriser inom landet och att därmed har man möjlighet att reglera dem.

Nu är det inverte förhållanden. Man utgår från minimipris, och det leder helt osökt tillbaka till spannmålsmonopolet. Kammarens ledamöter voro förra gången mycket tveksamma, om de ville gå med på detta. Herr Nilsson i Tånga sade: ser då icke kammarens lantmän innebörden av allt detta. Jag är viss om, att Kungl. Maj:ts nu framlagda proposition, där den diskuterar med sig själv, såsom anföres på sid 14, skall i någon mån hava öppnat ögonen för vad denna sak har för innebörd. Märkligt nog har det ärade utskottet icke på något sätt berört denna mycket viktiga del av Kungl. Maj:ts proposition utan alldeles utelämnat densamma. Häre torde jag väl kunna få se, att utskottet i varje fall icke tagit avstånd eller polemiserat mot den tanke som Kungl. Maj:t framställt, och i så fall innebär denna proposition ett framsteg i den linje, som jag för min del tidigare har tagit mig friheten förorda i kammaren.

Bifall till utskottets hemställan.

Vidare anförde

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag skall icke inlåta mig på någon debatt om den fråga som föreligger, utan jag skall endast be att få yrka återremiss på sista punkten, för att min motion måtte tagas under omprövning i laga ordning, om jag så får säga.

Jag ser av reservationen, att inom utskottet funnits tankar, som gå i samma riktning som min motion. Men då det icke finnes något verkligt underlag för reservationen, kan icke ens proposition framställas på den. Därför tänker jag, att det icke gärna kan nekas återremiss på sista punkten, ty det är ingenting som det brådskar med vad som där inrymmes.

Jag yrkar alltså kort och gott återremiss.

Herr Lithander: Herr talman, mina herrar! Denna fråga är ju icke enbart en jordbruksfråga, och det må därför tillåtas en stadsrepresentant att här yttra några ord. Vare sig man bor på landet eller i staden, måste man inse, att det är av oerhört stor

Ang. minimipris å brödsäd m. m.
(Forts.)

Ang. minimi-
pris å bröd-
säd m. m.

(Forts.)

betydelse, att tillräckligt med brödsäd finnes i landet ständigt och särskilt under så kritiska tider som nu.

Jag ber att beträffande priset på vete och råg få säga, att jag för min del är övertygad om, att det hade varit lyckligast, om vi, i likhet med vad herr Nilsson i Linnås förordade, fått samma pris på bägge dessa produkter, för att stimulera rågodlingen inom riket. Men nu är det tydligt, att intet yrkande kan göras i den vägen, därför att detta skulle gå utom ramen. Jag har emellertid i detta fall velat giva uttryck åt, att detta enligt min åsikt hade varit den rätta vägen att gå på.

Vad det beträffar, att man uraktlåtit att trygga odlingen av korn genom att åsätta detta ett minimipris, vill jag för min del åtminstone giva uttryck åt den uppfattningen, att man här har ett sädesslag, som har mycket stora förutsättningar att kunna utdryga och öka tillgången på brödsäd inom landet. Vi hade på den vägen säkerligen kunnat ernå icke så litet av det oberoende av utlandet, som i detta hänseende är så ytterligt önskvärt att få och så ytterligt viktigt. Jag kan icke neka till, att jag tycker, att detta var beaktansvärt, och det glädde mig, att man på håll, där man förut har förfäktat den uppfattningen, att vi böra tillgodose vårt sädesbehov utifrån, nu i alla fall inser, att under kritiska tider hava vi ingenting annat att trygga oss till än den inhemska produktionen, och att man även på det hållet är med om att söka få fram den i möjligaste mån. Jag vill dock säga, att lika litet som det går att improvisera ett försvar, lika litet går det att improvisera en brödsädesodling i landet, utan därvidlag får man hela tiden vara på det klara med att man måste gå fram med målmedvetenhet, så att man under alla förhållanden har bottensatsen och kan trygga den inhemska produktionen. Jag vill hoppas, att när man i alla fall på detta håll kommit till den erfarenheten, att det finnes tidpunkter, då man måste stödja den inhemska produktionen, man då också, när det framdeles bjuds tillfälle att främja det svenska jordbruket och dess produktion, skall ställa sig mera förstående och stödja det i högre grad, än vad ofta eljest varit fallet.

Herr talman! Jag har intet yrkande. Jag har endast velat ge uttryck åt dessa tankar.

Med herr Lithander förenade sig herrar *Olsson* i Berg och *Hellberg* i Ljungskile,

Herr Hamilton: Herr talman! Det var under intrycket av de uppgifter rörande landets spannmålstillgång, som tillhandahölls jordbruksutskottet, som utskottet fattade sitt så snabba beslut. Dessa uppgifter gävo tydligen vid handen, att den begränsade ransonering, som kommer att äga rum i april månad, är nödvändig och att vederbörande icke kunnat handla på annat sätt. Men de gävo också vid handen, att vårt lands behov av brödsäd skulle kunna genom en ransonering, som icke behövde bliva alltför sträng, tillfredsställas genom egen produktion, om vi delvis taga kornet till

hjälp. Konsumtionen i landet omfattar i allmänhet något över en miljon ton, och denna kvantitet räcker till för ett halvt kilogram per person och dag. Landets egen produktion kan medge en rationering av 350 gram brödsäd per dag och person eller reducerat till mjöl 315 gram, en ranson, som likväl är betydligt högre än den, som kommer att tillmätas i april månad. Men om landet skall kunna självt föda sitt folk, så erfordras, att lantmännen anstränga sig till det yttersta, för att driva upp skörden.

Lantmännen böra enligt Kungl. Maj:ts förslag hava säkerhet för att de få igen sina kostnader. Därvidlag har en utredning blivit gjord av professorerna Juhlin Dannfelt och Nils Hansson. Den giver vid handen, att minimiprisen i vissa fall överensstämma med självkostnaderna för lantmännen vid vanliga skördar och i andra fall i obetydlig grad överstiga desamma. Vad konsumenttresset beträffar, så skulle, därest en ökad produktion i landet minskar en import, detta vara till deras fördel. Såsom herrarna finna av utskottsutlåtandet kan vete i närvarande stund, fritt till svensk hamn, importeras till 37 kronor 85 öre per deciton, och råg till 32 kronor 30 öre. Om med föreslagna minimipris på 25 och 26 kronor för brödsäd, mjöl därav såldes allenast med tillägg av malningskostnader och icke allt för stora transport- och distribueringskostnader, eller under den förutsättningen att rent av dessa senare bekostas genom anslag av staten, skulle mjölpriset komma att vida understiga det nu gällande. Beslut i frågan är redan fattat, och vi hoppas, att, beträffande råg och vete, detta kommer att egga lantbrukarna i landet att göra de största ansträngningar för att svenska folket skall slippa svälten för ett kommande år.

Vad kornet beträffar, så uttalades inom utskottet den åsikten, att även på detta sädesslag borde sättas ett minimipris. Utskottets majoritet föreställde sig emellertid, att med ett minimipris på råg förbundet med maximipris på korn icke lägre än 24 kronor, så skulle maximipriset bli ungefärligen detsamma som ett minimipris, därför att kornpriset i allmänhet följer rågpriset. Huvudsaken var dock, att man inom utskottet ville fatta ett raskt beslut, ty om utskottet hade väntat med att framlägga sitt förslag till efter påsk och sålunda efter motionstidens utgång, så skulle förslaget icke haft den verkan, som man hoppats, därför att vårbruket redan då varit i gång. Lantmannen behöver även en förberedelsestid för att få sitt arbete i gång. Om nu frågan rörande kornet blir återremitterat till utskottet, så kan icke riksdagen fatta sitt beslut förrän i slutet av april och då är antagligen en stor del av kornet redan sått. Men jag tager för givet, att en återremiss till utskottet, om riksdagen besluter sig därför, är liktydigt med att riksdagen har klart för sig, att därpå skall följa ett beslut om minimipris på korn, och ett dylikt beslut om återremiss kommer väl att verka i lika hög grad stimulerande på odlingen, som om ett beslut i själva frågan hade fattats i dag. Det är under denna förutsättning som jag för min del icke — jag talar endast för egen del härvidlag — har något emot en återremiss till utskottet, isynnerhet som det är be-

Ang. minimipris
å brödsäd m. m.

rättigat, att när en motion väckts, densamma underkastas vederbörlig behandling.

(Forts.)

Herr Olofsson i Digernäs: Då den siste talaren framhöll, att min motion skulle bli behandlad så sent, att redan någon sådd var gjord, så vill jag säga, att så är icke förhållandet vad Norrland beträffar, utan det skulle i så fall gälla södra Sverige. Om man i södra Sverige redan nu verkställt sådd av korn, så ställer sig ju saken så mycket enklare för dem som äro rädda för att staten får köpa in för mycket korn. För norrlänningarna blir det emellertid en särskilt viktig sak att på förhand veta, att man verkligen har ett minimipris att räkna på, och har man det, är jag viss om att kornodlingen i Norrland kommer att ökas betydligt mer, än om man blott har på hand ett maximipris. Här gäller i alla fall att få fram den mesta odlingen av säd som duger till bröd, och när vi norrlänningar äro nöjda med korn till brödföda, så är det nästan hårt att säga, att vi icke skola tillförsäkras någon garanti för vår kornodling.

Herr Linders: Herr vice talman! Det var egentligen ett yttrande av herr Lithander, som gjorde, att jag ansåg mig böra begära ordet i denna fråga. Han nämnde något om, att från vårt parti — det socialdemokratiska — skulle den åsikten göra sig gällande, att man icke skulle bry sig om att uppmuntra modernäringen så mycket. I stället skulle vi förorda import av brödsäd. Jag får säga, att så är ingalunda förhållandet. Jag tror, att vi i detta fall äro lika fosterländska som herr Lithander. Den inbillningen skall i varje fall icke herr Lithander hysa, att han med sådana uttalanden både vid detta och vid andra tillfällen hos dem av Sveriges jordbrukare, som i övrigt kunna politiskt sänjas med socialdemokraterna, skall kunna utså någon misstro emot det socialdemokratiska partiet. Det bär ju tydligen den livliga anslutningen från jordbrukarnas sida kring de socialdemokratiska kandidaterna vid valen vittne om, och herr Lithander lär icke kunna förmå vända bladet och få dem att tro något annat, än att de mycket väl kunna hava samma intresse som socialdemokraterna och kämpa på samma politiska linje.

Herr Palmstierna nämnde någonting om statsmonopol på spannmålshandel eller på import av spannmål. För att denna sak icke skall bliva missförstådd, vill jag säga, att så långt jag följt denna fråga både inom utskottet och dessförinnan, har man ständigt utgått från, att minimiprisen ovillkorligen måste sammanhänga med ett statsmonopol på importen.

Med anledning av herr Nilssons i Linnås yttrande om odling av korn får jag säga, att beträffande de södra delarna av landet åtminstone är någon särskild äggelse till kornodling icke av nöden, ty kornet har så mångsidig användning, och kornodling är över huvud taget så pass lönande, att någon särskild uppmuntran därtill icke torde behövas; denna odling hålles nog uppe ändå.

Dessutom har jag ställt mig på den sidan hela tiden, att jag an-

sett ett minimipris på korn kunna verka skadligt ur åtskilliga synpunkter. Så har man vid tidigare behandling av denna sak haft anledning befara, att en inskränkning av sockerbetsodlingen till förmån för kornodlingen skulle kunna äga rum. Något liknande kan också nu befaras beträffande speciellt potatisen, nämligen att den undantränges och ersättes med kornodling i åtskilliga fall. Därjämte innebär ett minimipris på korn en så pass stark äggelse, att man kan befara, att kornodlingen utsträcker till sådan jord, som icke är lämplig för kornodling och på vilken man skulle få bättre skörd av blandsäd eller havre, och detta skulle naturligtvis inverka mindre gynnsamt för produktionen av fodermedel.

Den största faran innebär emellertid ett minimipris på korn därutinnan, att ifall lugnare tider skulle inträffa under detta år och import av majs, foderkakor och andra fodermedel skulle kunna äga rum, då komme den stora mängd av korn, som odlas för foderändamål, att kastas på staten, ifall de importerade fodermedlen skulle kunna skaffas till billigare pris. Detta är en konsekvens, som jag icke anser mig kunna vara med om, och därför har jag hela tiden ställt mig avvisande mot en minimiprissättning på korn.

Slutligen skulle man också kunna säga, att därest kornet särskilt skulle gynnas, skulle man också komma att öka kornodlingen på bekostnad särskilt av odling utav äggviterika fodermedel, en odling som ju också anses nödvändig att i ganska hög grad befrämja, för att vi icke skola nödgas minska vår kreatursstock och för att icke mjölkproduktionen skall sjunka allt för mycket. Under sådana förhållanden har jag ansett lämpligast att icke biträda förslaget om minimipris på korn.

Det ställer sig naturligtvis något annorlunda beträffande minimipris på korn för Norrland. I anledning av den motion, som herr Olofsson i Digernäs i dag har väckt, har framställts yrkande på återremiss av denna del av utskottets utlåtande. Jag för min del anser, att denna sak naturligtvis bör prövas omsorgsfullt, och därest kontroll kunde åstadkommas och det hela läggas praktiskt, skulle jag för min del icke hava något att invända emot, att man gick på den linjen, ifall man därigenom kunde göra Norrland ett avsevärt gagn. Men även om icke denna punkt återremitteras, så kommer frågan om kornodling i Norrland i alla fall att kunna allsidigt prövas. Det är icke heller så, att ett lägsta eventuella maximipris skulle utesluta möjligheten av samtidigt satt visst minimipris, tvärtom har den tanken tidigare diskuterats. Däremot löper man vid uppskov den risken, att det fortfarande bleve obestämt, på vilken linje riksdagen vill gå beträffande kornodling i övriga delar av landet. Då denna fråga har kommit fram så sent och utskottet med behjärtande av nödvändigheten att få saken avgjord så snabbt som möjligt pressat fram utskottsutlåtandet för att få saken avgjord före påskferierna, och då ingen fara synes föreligga, att herr Olofssons i Digernäs motion skulle bli på något sätt orättvist behandlad, därför att man avgör detta ärende, anser jag, att kammaren redan i dag skall fatta ståndpunkt till utskottets förslag.

Ang. minimipris å brödsäd m. m.

(Forts.)

Ang. minimi-
pris å bröd-
säd m. m.

Jag ber, herr vice talman, att få yrka avslag på återremissyrkandet och bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

(Forts.)

Herr Lithander: Med anledning av herr Linders yttrande ber jag blott att få säga, att jag icke har uttalat mig rörande fosterlandskänslan inom det socialdemokratiska partiet, men jag vill säga, att det skulle glädja mig, om den fosterlandskänsla, som nog torde finnas innerst hos varje svensk, ville taga sig uttryck, när vi en gång komma till försvarsfrågorna, så att dessa bliva behandlade på annat sätt, än vad hittills ofta skett.

Herr Linders sade emellertid, att det socialdemokratiska partiet ej önskar import av spannmål. Gentemot detta vill jag säga, att då böra icke ledande personer inom det socialdemokratiska partiet motionera om spannsmålstullarnas borttagande, något som ju direkt skulle främja importen och förhindra den inhemska produktionen.

Herr Nilsson i Linnås: Herr vice talman! Jag begärde ordet med anledning av herr Linders yttrande, att det icke behövdes en särskild uppmuntran av kornodlingen i södra Sverige. Herr Linders utgick från, att man där är intresserad för kornodling i alla fall. Jag tvivlar icke på, att det blir kornodling i *samma* utsträckning som under vanliga förhållanden i södra Sverige även utan minimipriser, men här är fråga om att säkerställa landet mot brödbrist, och då gäller det att *öka* kornodlingen, och utan minimipriser även beträffande södra Sverige få vi ingen ökning i denna del av landet. Det är detta, som är viktigast, och icke alls frågan om, att det skulle vara någon risk för att icke odling i samma utsträckning som förr skall komma att äga rum. Det är tämligen säkert, att så kommer att ske både i södra Sverige och i Norrland.

Sedan yttrade herr Linders, att ett sådant minimipris skulle stimulera till odling i allt för stor utsträckning, så att man kom att odla å jord, som icke är lämplig för korn. Ett sådant resonemang förutsätter, att icke jordbrukarna skulle begripa sin sak ett dugg. Man får väl antaga, att en jordbrukare förstår, vilken jord som är lämplig för det ena och för det andra. För övrigt går han väl icke ut ifrån, att det skulle bli så *synnerligen* billiga priser på annan säd, till exempel på havre, särskilt då det ju måste bli inskränkning på havreodlingen på grund av ökad odling av andra sädeslag.

Vad risken för majsimport beträffar, så kan den visserligen finnas, men jag tror, att kornet har lika stort näringsvärde för t. ex. svinuppfödning som majs, och jag undrar, om majsen blir så *synnerligen* mycket billigare än det minimipris, som man tänkt sig på kornet. Jag tror icke, att så skall bliva förhållandet.

Nu har, sedan jag hade ordet vid förra tillfället, framställts

yrkande om återremiss, och jag skall då be att få instämma i detta yrkande.

Ang. minimipris å brödsäd m. m.

(Forts.)

Häruti instämde herr *Berg* i Staby.

Herr *Sjöblom*: Det tjänar icke mycket till att gå in på en längre debatt i denna fråga, men då herr *Linders* framställde sitt yrkande, kunde jag icke undgå att känna en känsla av obehag. Då en motion i denna fråga väckts i dag och yrkande framställts om återremiss, borde vi väl bifalla detta yrkande, så mycket mera som första kammaren redan återremitterat den sista punkten och beslutat bifalla övriga punkter av utskottets hemställan. Det är då så mycket större skäl för denna kammare att gå med på återremissyrkandet, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr *Linders*: Efter den upplysningen, att första kammaren redan fattat beslut om återremiss, ber jag att få fränfalla mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr vice talmannen givit propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i nu föredragna del, dels ock på bifall till yrkandet om återremitterande till utskottet för ny behandling av utskottets förslag i vad det avsåge förevarande ämne, fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

§ 9.

Härefter föredrogos vart efter annat:

jordbruksutskottets utlåtande, nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntefrihet å lån för anskaffande av utsädespotatis;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 22, i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken angående vissa ändringar i avlöningsstaterna för riksbanken och Tumba bruks tjänstemän;

nr 23, i anledning av framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående vissa ändringar i reglementet för riksgäldskontoret; och

nr 24, med förslag angående avlöningsförmåner åt en hos första kammaren anställd vaktmästare;

lagutskottets utlåtande, nr 21, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagändring, åsyftande rätt för annan än präst i statskyrkan att förrätta jordfästning; samt

bevillningsutskottets betänkande, nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en

särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, dels ock i ämnet väckta motioner.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden, memorial och betänkande hemställt.

§ 10.

*Ang. ändring
av vissa §§
i strafflagen.*

Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap, 3 § strafflagen; och yttrade därvid

Herr Borg: Som herrarna finna, har jag reserverat mig emot utskottets hemställan, och det må därför tillåtas mig säga några ord.

Jag vill då först påpeka, att man här genom denna lagändring vill taga bort all rätt för allmänheten att plocka kåda från växande träd, och beträffande de skäl som ligga till grund för utskottsutlåtandet hänvisas till den kungl. propositionen. Det första skäl, som där anföres, är, att det sker en mycket stor skadegörelse å växande träd genom kådplockningen. Men jag håller före, att det är troligt, att dessa skäl, som framhållas i den kungl. propositionen och som anförts av vissa myndigheter, äro överdrivna, varjämte jag vill påpeka, att klagomål icke inkommit annat än från skogsvårdsstyrelsen i norra Kalmar län och från skogsägare i några socknar i Hälsingland, och dessutom föreligger en skrivelse från domänstyrelsen. I skogsvårdsstyrelsens i norra Kalmar län utlåtande säges det, att uti vissa socknar och särskilt i Virserum skulle skadegörelse ha ägt rum i sådan omfattning, att där icke finnes en gran mera, å vilken icke skett skadegörelse genom kådplockning. Jag behöver inte anföra mer än detta exempel för att styrka min uppfattning, att man överdrivit uppgifterna om denna skadegörelse. Dock kan jag icke förneka, att en viss skadegörelse skett på grund av denna kådplockning. Men är det så, att man vill komma till livs den skadegörelse, som sker å växande träd genom kådplockning, bör man väl se till, att man lagstiftar just emot denna skadegörelse och icke lagstiftar på det sätt här föreslås, så att man t. o. m. tar bort all rätt, som f. n. finnes, att på ett lojalt sätt taga kåda i skogen å växande träd.

Ett annat skäl, som anföres i denna kungl. proposition och som framhållits av nämnda myndigheter, är, att kådan nu fått en sådan betydelse och stigit så i pris, att skogsägarna ensamma borde förbehållas rätten att få ta denna kåda, som nu är av så stort värde. Jag tror, att detta skäl t. o. m. varit lika avgörande, då man föreslagit denna lagstiftning, som det skäl jag nyss nämnde, nämligen skadegörelsen å skogen. Man vill inte tillåta den fattiga befolkningen att tjäna en slant, som den så väl behöver, i all synnerhet i dessa dystra och sorgliga tider, utan man vill här på grund av att en viss skadegörelse skett, fullständigt beröva alla, som hittills kunnat göra sig en liten slant på denna kådplockning, denna möjlighet.

Jag vill icke ta kammarens tid för mycket i anspråk, men jag

vill, innan jag slutar, också påpeka, att det satts ifråga, att man skulle lagstifta även mot rätten att taga barr, kottar o. s. v., men man har avstått ifrån att försöka få detta förbud genomfört i samband med nu föreliggande lag och nöjt sig med att få ändrade bestämmelser i fråga om kådtagningen. Det dröjer emellertid nog inte länge, förrän man också hittar på något argument för att lagstifta mot rätten att taga barr och kottar i skogen. Jag kan inte heller underlåta, att påpeka, att man f. n. håller på att utreda, i vilken utsträckning allmänheten skall äga rätt att plocka de vilda bären i skogen, och jag är säker på, att det dröjer inte länge, förrän vi ha en lagstiftning, som mycket starkt begränsar möjligheten för allmänheten att komma åt dessa skogsbär, och sedan vi levat under den lagen några år, få vi väl ytterligare en lag, som tar bort all rätt att plocka bär i de stora, vilda skogarna. På detta sätt går man fram successivt och nyper bort allt mer och mer av den lilla rätt, som finnes kvar för de fattiga att få litet med av de stora, naturliga rikedomar som finnas i detta land.

Jag har inte kunnat underlåta att framhålla dessa synpunkter nu, då väl t. o. m. andra kammaren går att antaga en lag, som gör det omöjligt även för de lojala kådplockarna att genom att gå ut i skogen och plocka litet kåda förtjäna en slant.

På grund av vad jag i detta korta och anspråkslösa anförande framhållit skall jag, herr vice talman, be att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Gustafsson i Örebro: Jag hade inte tänkt begära ordet, men då den siste talaren, mot vad jag förmodade, framställde ett yrkande om avslag på utskottets hemställan, nödgades jag begära ordet för att helt kort yrka bifall till utskottets förslag.

Det är allmänt känt, vilken skada denna kådplockning åstadkommer på den växande skogen, och lagutskottet, som haft att närmare klargöra frågan, har tydligen, så när som på herr Borg, varit enigt om att det var nödvändigt att göra någonting häremot.

Jag skall inte upptaga kammarens tid med någon vederläggning av vad herr Borg sagt, utan yrkar helt kort bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Efter av herr vice talmannen givna propositioner å de under överläggningen framställda yrkandena blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Anmälde och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 60, i anledning av väckta motioner om åtgärder för anskaffande av en isbrytare till uppehållande av seglationen å Vänerne;

Ang. ändring
av vissa §§
i strafflagen.
(Forts.)

från lagutskottet:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen; samt

från riksdagens kansli:

nr 68, angående val av två fullmäktige i riksbanken och av tre suppleanter för riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk; och
nr 71, angående val av två fullmäktige i riksgäldskontoret och av tre suppleanter för fullmäktige i nämnda verk.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens förordnanden

nr 69, för två fullmäktige i riksbanken;

nr 70, för tre suppleanter för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 72, för två fullmäktige i riksgäldskontoret; och

nr 73, för tre suppleanter i riksgäldskontoret.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 10, i anledning av väckt motion om ävägbringande av utredning och förslag i fråga om avskaffande eller begränsning av fullmaktsröstning vid landstings- samt stads- och kommunalfullmäktigeval;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 17, i anledning av väckta motioner angående skattefrihet för krigstidshjälp; och

nr 18, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om brännvinsförsäljningsförordningens ändrande i viss riktning;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial, nr 3, angående ersättning åt utskottets tjänstemän och vaktbetjäning; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av väckta motioner i fråga om åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen;

nr 33, i anledning av väckt motion om anslag till understöd åt trädgårdskoloniverksamhet; och

nr 34, i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för igångsättande av ett statens tegelbruk.

§ 13.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 129, angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst, nämligen av:

herr *Hage m. fl.*, nr 366;

herr *Gylfe m. fl.*, nr 367 och 368;
 herr *Erikson* i Uppsala, nr 369;
 herr *Hallendorff m. fl.*, nr 370;
 herr *Röing*, nr 371;
 herr *Johansson* i Sollefteå, nr 372;
 herr *Törnkvist*, nr 373; och
 herr *Bäcklund m. fl.*, nr 374.

Vidare avlämnades nedannämnda motioner, nämligen av:

herrar *Kristensson* och *Björk*, nr 375, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 142, angående hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg;

herr *von Sneidern*, nr 376, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, angående tillfällig höjning av postavgifterna;

herr *Stenudd m. fl.*, nr 377, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 147, angående understöd till aktiebolaget Difosfat för försök med framställning av fosforsyregödselmedel;

herr *Hallén m. fl.*, nr 378, om ändring i §§ 9, 16 och 19 riksdagsordningen; och

herr *Anderson* i Råstock, nr 379, om krigstidshjälp för år 1917 till vissa riksdagsmäns familjer.

Samtliga dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under 12 dagar fr. o. m. den 30 mars,
»	<i>Lindley</i>	
»	<i>Jonsson</i> i Hå	» 12 » » » 30 »
»	<i>Gylfe</i>	» 12 » » » 30 »
»	<i>Tamm</i>	» 12 » » » 30 »
»	<i>O. Nilsson</i> i Örebro	» 12 » » » 30 »
»	<i>Strid</i>	» 5 » » » 29 »
»	<i>Anderson</i> i Råstock	» 5 » » » 31 »
»	<i>Lundström</i> i Vreten	» 13 » » » 30 »
»	<i>Magnusson</i> i Tumhult	» 13 » » » 30 »
»	<i>Holmdahl</i>	» 13 » » » 30 »
»	<i>Johansson</i> i Sollefteå	» 13 » » » 30 »
»	<i>Andersson</i> i Knäppinge	» 13 » » » 30 »
»	<i>Hage</i>	» 12 » » » 31 »
»	<i>Kropp</i>	» 7 » » » 30 »
»	<i>Jönsson</i> i Fridhill	» 12 » » » 30 »
»	<i>Ohlsson</i> i Säljeröd	» 12 » » » 30 »
»	<i>Erikson</i> i Uppsala	» 12 » » » 30 »
»	<i>Norman</i>	» 13 » » » 30 »
»	<i>Leksell</i>	» 13 » » » 30 »

herr	<i>Pettersson</i> i Södertälje	under 12 dagar fr. o. m. den 31 mars,			
»	<i>Skareen</i>	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Johanson</i> i Gäre	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Röing</i>	» 5	»	»	» 31 »
»	<i>E. A. Nilson</i> i Örebro	» 10	»	»	» 2 april,
»	<i>Zetterstrand</i>	» 13	»	»	» 30 mars,
»	<i>Johansson</i> i Kullersta	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Welin</i>	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Sjöberg</i>	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Bergman</i>	» 7	»	»	» 30 »
»	<i>Ingvarson</i>	» 12	»	»	» 30 »
»	<i>Thorsson</i>	» 12	»	»	» 31 »
»	<i>Persson</i> i Norrköping	» 12	»	»	» 31 »
»	<i>Lingström</i>	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Larsson</i> i Bondarve	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Kahlström</i>	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Thore</i>	» 13	»	»	» 30 »
»	<i>Gustafsson</i> i Brånsta	» 12	»	»	» 30 »
»	<i>Bäcklund</i>	» 12	»	»	» 30 »
»	<i>Sommelius</i>	» 12	»	»	» 30 »
»	<i>Lindvall</i>	» 10	»	»	» 2 april,
»	<i>Bengtsson</i> i Norup	» 13	»	»	» 30 mars och
»	<i>Karlsson</i> i Mo	» 13	»	»	» 30 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,55 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 30 mars.

Kl. 10,30 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid till lagutskottet propositionen, nr 165, med förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkolstyndigheter.

Härpå remitterades propositionen, nr 164, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m., så vitt densamma avsåge ändring i nämnda lag av den 4 maj 1906, till lagutskottet samt i övrigt till jordbruksutskottet.

Vidare överlämnades:

till jordbruksutskottet propositionen, nr 159, angående försäljning av den inom staden Marstrands hamnområde belägna Hedvigshelmen eller Kvarnholmen m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 160, angående regler för bestämmande av begynnelsearvodet för vissa ordinarie befattningsinnehavare vid statens järnvägar; och
nr 166, angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal vid statens järnvägar;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 161, angående tilläggs pension åt före detta förste vaktmästaren i finansdepartementet J. F. Lindgren; och
nr 162, angående pension åt maskinisten vid mynt- och justeringsverket P. O. Åkerblom;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 163, angående utsträckning av tiden för tullfri disposition av tullpliktiga utställningsföremål, som införts till Baltiska utställningen i Malmö år 1914;

till statsutskottet propositionen, nr 168, angående anslag till bestridande av vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset i Stockholm; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 167, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 §, 49 § 2 mom. och 57 § i förordningen den 19 november 1914 om arvskatt och skatt för gåva.

§ 3.

Härefter föredrogos var efter annan nedannämnda på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till särskilda utskottet motionerna:

nr 366, av herr *Hage m. fl.*;

nr 367 och 368, av herr *Gylfe m. fl.*;

nr 369, av herr *Erikson* i Uppsala;

nr 370, av herr *Hallendorff m. fl.*;

nr 371, av herr *Röing*;

nr 372, av herr *Johansson* i Sollefteå;

nr 373, av herr *Törnkvist*; och

nr 374, av herr *Bäcklund m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 375, av herrar *Kristensson* och *Björk*;

till bevillningsutskottet motionen nr 376, av herr *von Sneidern*;

till jordbruksutskottet motionen nr 377, av herr *Stenudd m. fl.*;
samt

till konstitutionsutskottet motionen nr 378, av herr *Hallén m. fl.*

Vid föredragning härpå av motionen nr 379, om krigstids-hjälp för år 1917 till vissa riksdagsmäns familjer, begärdes ordet av motionären

Ang. återkal-
lande av en
motion.

Herr *Anderson* i Råstock, som yttrade: Herr talman! Den fråga, som jag här har velat bringa på tal, är så pass brännande, att jag ansett, att alla vägar borde försökas för att kunna nå någon förbättring i de rent olidliga förhållanden, som förefinnas i här berörda avseende, men då jag har fått veta, att det råder tveksamhet och kanske mer än tveksamhet om möjligheten av att kunna remittera denna motion i samband med den proposition, till vilken jag sökt anknyta densamma, skall jag, herr talman, be att få återtaga motionen i fråga.

Kammaren biföll den av herr *Anderson* i Råstock gjorda anhållan.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtande nr 10, bevillningsutskottets betänkanden nr 17

och 18, sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial nr 3 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 32—34.

§ 5.

Föredrogos vart för sig två från första kammaren ankomna protokollsutdrag, nämligen:

nr 317, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, dels i anledning av väckt motion angående förbud för värnpliktiga ävensom för manskap vid armén och marinen att inköpa brännvin, dels ock i anledning av andra kammarens beslut i frågan; och

nr 318, innefattande delgivning av första kammarens beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning i fråga om statsunderstöd till upprättande och underhåll av kommunala rättshjälpskontor;

och beslöt andra kammaren hänvisa det förra ärendet till behandling av sitt andra tillfälliga utskott och det senare ärendet till sitt femte tillfälliga utskott.

§ 6.

Avgåvos följande nya motioner, nämligen av:

herr *E. A. Nilson* i Örebro:

nr 380, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 72, angående vissa åtgärder till lantförsvarets stärkande; och

nr 381, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 87, angående anvisande av medel för bestridande av kostnader för utbildning av landstormsbefäl m. m.;

herr *Vennerström m. fl.:*

nr 382, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 72, angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande;

nr 383, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 73, angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande;

nr 384, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 78, angående beredande av medel till bestridande av vissa kostnadsökningar för sjöförsvarets ordnande m. m.;

nr 385, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 87, angående anvisande av medel för bestridande av kostnader för utbildning av landstormsbefäl m. m.;

nr 386, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 113, angående medelsbehovet för år 1918 under ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel;

nr 387, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 114, angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén;

nr 388, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 119, angående anläggning av ett stickspår från Åkers styckebruks järnvägsstation till Åkers krutbruk; och

nr 389, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 145, angående åtgärder till underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen; herr *Hage m. fl.*, nr 390, angående första kammarens avskaffande och införande av enkammersystem; samt

herr *Palmstierna*, nr 391, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 130, med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1918 m. m.

Ifrågavarande motioner bordlades på begäran.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bevillningsutskottet:

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till bevilling för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt; och

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; samt

från jordbruksutskottet:

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minimipris å brödsäd m. m.; och

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntefrihet å lån för anskaffande av utsädespotatis.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion om ändring i § 2 tryckfrihetsförordningen; samt

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 51, angående överlämnande till särskilda utskottet av fyra motioner rörande understöd åt värnpliktiga och deras familjer;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för vissa beställningshavare å staten för artilleriets fabriker

och tyganstalter att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av ett stickspår från Åkers styckebruks järnvägsstation till Åkers krutbruk;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående engångskostnader för försvaret;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av elektrisk belysning i Svea och Göta livgardens kasern-etablissemang;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén; och

nr 59, i anledning av väckt motion, om skyldighet för befattningshavare vid armén och marinen, vilka från arméns eller marinens matinrättningar hämta tillagad portion, att härför utgiva viss ersättning.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lovén</i>	under 12 dagar fr. o. m. den 31 mars,
» <i>Olsson i See</i>	» 12 » » » 31 »
» <i>Jönsson i Revinge</i>	» 12 » » » 31 »
» <i>Zander</i>	» 12 » » » 31 » och
» <i>Nilsson i Kabbarp</i>	» 9 » » » 3 april.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 10,50 f. m.

In fidem
Per Cronvall.